

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Departament

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autor/a:

Tutor/a:

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

Índex

1. INTRODUCCIÓ	p.2
2. METODOLOGIA.....	p.3
3. REPORTATGE D'INVESTIGACIÓ	p.5
○ La denúncia.....	p.8
▪ La compareixença.....	p.13
▪ L'Ordre de Protecció	p.14
○ El llarg procés	p.16
▪ Manca d'informació	p.17
▪ Retirades i passes enrere.....	p.20
○ El judici	p.22
▪ Retrobament víctima-agressor	p.24
▪ El tracte rebut per les dones.....	p.25
○ I ara, què?	p.28
▪ Ajudes.....	p.31
○ Finals tràgics.....	p.32
4. PER AMPLIAR CONEIXEMENTS	p.35
○ Evolució legislativa i penal.....	p.35
○ Llei Integral espanyola	p.41
○ Llei catalana contra violència de gènere.....	p.43
○ Conceptes clau.....	p.45
5. CONCLUSIONS.....	p.51
6. BIBLIOGRAFIA	p.54
7. ANNEXOS.....	p.58

1.Introducció

La violència de gènere és una greu xacra social que atempta contra la integritat, la dignitat i la llibertat de les dones pel simple fet de ser-ho. Segons el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat (2014) “s’ha constituït com un fenomen invisible durant dècades, essent una de les manifestacions més clares de desigualtat i subordinació i de les relacions de poder dels homes sobre les dones”.

L’agressió envers la dona ens acompanya des de temps immemorials, de fet, deu el seu naixement a les societats patriarcals. A l’actualitat, però, encara no s’ha superat les actituds masclistes, fet que reduiria el problema de la violència de gènere de cara al futur. Les dades són el clar reflex de la cruesa d’una xacra que perjudica milers de vides i famílies: l’últim informe de l’ONU, publicat l’any 2015, revela que una de cada tres dones al món experimenta violència física i sexual al llarg de la seva vida i almenys un 60% són agredides per la seva parella íntima.

L’any passat, 123.725 dones van denunciar ser víctimes de violència de gènere a Espanya. Trencar el silenci i trepitjar una comissaria suposa per a moltes dones una gran lluita interior motivada per diferents pors. Aquest pas que van decidir donar les víctimes de violència de gènere, però, no és sinònim d’alliberament ni de solució sinó que és el primer d’un llarg i difícil camí. Segons la diputada del Col·legi d’Advocades de Barcelona i Presidenta de Dones Juristes, Mercè Claramunt, el percentatge de dones que s’atreveixen a denunciar seria molt més alt si no fos per les sensacions descoratjadores de les dones envers aquest passos següents a la denúncia, el procés judicial.

Hi ha molts motius pels que les dones es fan enrere a l’hora de denunciar: la normalització de la violència de gènere, la vergonya o el sentiment de culpa, la protecció dels fills, la falta d’autonomia,... No es pot permetre, però, que els obstacles del propi procés judicial se sumin a aquests motius.

En el present treball volem conèixer, a través d’un reportatge en profunditat, què passa després de la denúncia de violència de gènere i quins entrebancs han de superar les dones. Analitzarem si existeix violència institucional i si la dona viu una

revictimització, és a dir, si la seva experiència amb el sistema policial i judicial o les institucions que l'atenen durant el procés de reparació resulta negativa.

2. Metodologia i procés d'investigació

La denúncia per violència de gènere, com hem dit, no suposa per a les dones el punt i final d'aquest mal tràngol sinó que és el tret de sortida d'un llarg procés. Partim de l'hipòtesi que, quan una dona decideix denunciar, ha de passar per moments molt dolorosos de revictimització i suportar episodis de violència institucional. Per comprovar la veracitat d'aquesta hipòtesi i conèixer la realitat que viuen les víctimes de violència de gènere durant el seu pas per les comissaries i jutjats, hem elaborat un reportatge en profunditat titulat "El costat fosc de la denúncia".

El reportatge ha estat escrit de manera cronològica, partint del dia en que la dona denuncia la situació de maltractament, i acabant amb la resolució i les ajudes que se li ofereixen després de la celebració del judici. Aquest treball dóna veu a professionals de l'àmbit de violència de gènere així com també a víctimes d'aquesta. Concretament, d'entre les fonts personals consultades, les que han estructurat el reportatge són les següents:

Rubèn Sánchez	Psicòleg de l'Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte (OAVD) a la ciutat de la Justícia.
Esther Viñas	Agent dels Mossos d'Esquadra adscrita al Servei de Protecció i Tutela de Víctimes de la Fiscalia de Barcelona
Victoria Burgues	Agent dels Mossos d'Esquadra adscrita al Servei de Protecció i Tutela de Víctimes de la Fiscalia de Barcelona
Mercè Claramunt	Diputada al Col·legi d'Advocades i Advocats de Barcelona i Presidenta de Dones Juristes
Carlos Pascual	Magistrat. Jutjat de Violència sobre la Dona número 1 de Barcelona
Daniela Heim	Investigadora del Grup d'Investigació Antígona de la UAB i de l'Institut Interuniversitari de Dones i Gènere

Encarna Bodelón	Investigadora del Grup d'Investigació Antígona de la UAB
Marta	Víctima de violència de gènere que no ha interposat denúncia
Elisabeth	Víctima de violència de gènere que ha interposat denúncia
María Luz	Víctima de violència de gènere que ha interposat denúncia
21 dones anònimes	Víctimes de violència de gènere, membres del grup de Facebook “Fòrum per a víctimes de la violència de gènere” que han estat consultades mitjançant una enquesta en línia

A banda de les fonts anteriors, el reportatge també s’ha alçat a partir del testimoni puntual d’altres persones i informació extreta de fonts documentals.

“El costat fosc de la denúncia” busca ser un reportatge social expositiu, amb intenció informativa i, de retruc, de denúncia. La vessant més crítica envers el tema la descobrirem de la mà dels experts esmentats, evitant en tot moment el nostre posicionament.

El treball inclou, també, una segona part on es fa una descripció del què és formal i legalment la violència de gènere, tot definint els diferents conceptes per fer que el tema sigui entès en tota la seva complexitat i sense dificultat. Per tant, pot servir per complementar el reportatge si se’ns planteja algun dubte durant la seva lectura. Per elaborar aquesta segona part s’ha consultat, sobretot, documents i referències que es relacionen a l’apartat de bibliografia.

Finalment i abans d’iniciar la lectura del reportatge, volem deixar clar que la intenció d’aquest no és, en cap moment, menystenir la denúncia de violència de gènere. Ans al contrari, sent conscients de la necessitat de la seva existència, volem fer paleses les debilitats que encara l’acompanyen per tal de col·laborar en la millora d’aquesta.

3. Reportatge d'investigació

EL COSTAT FOSC DE LA DENÚNCIA

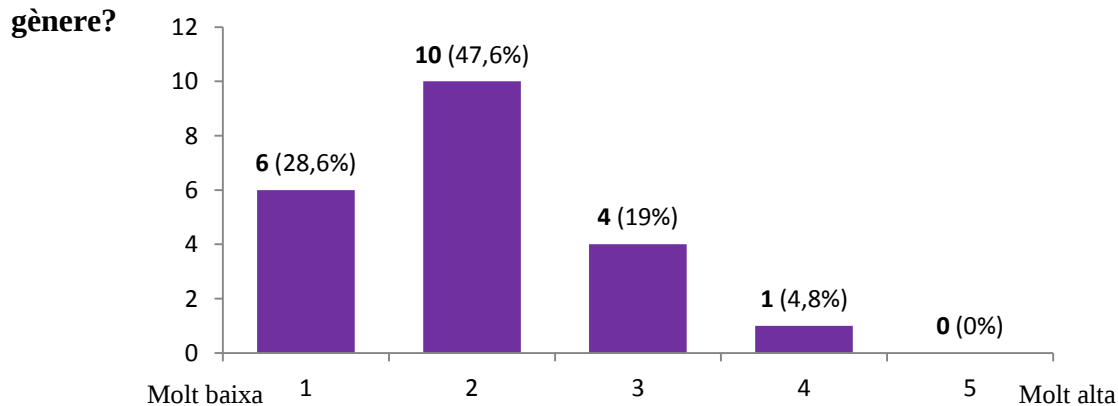
VIOLÈNCIA INSTITUCIONAL EN VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Durant els últims anys, la informació sobre violència de gènere va acompanyada del telèfon per denunciar un maltractament i de missatges que animen les víctimes a fer-ho. No obstant, segons un estudi elaborat per la Delegació del Govern per la Violència de Gènere, només es denuncia un 28,6% dels casos. Això ens porta a preguntar-nos: per què és encara tan baix el nivell de denúncies respecte la dimensió del problema? Segons dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, una de cada quatre víctimes de violència de gènere no denuncia el seu agressor per por. Por a les represàlies, por a quedar-se sense els fills, por a dependre econòmicament de la parella... Un altre dels motius que es dona amb més freqüència entre les dones és la por al procés judicial, la desconfiança en les autoritats.

Abans d'endinsar-nos en el reportatge sobre violència institucional en violència de gènere hem volgut comprovar amb els nostres propis ulls si aquest recel de les dones envers la justícia és cert. Per fer-ho, hem creat una enquesta quantitativa¹ en línia que s'ha compartit a la pàgina de Facebook "Fòrum per a víctimes de la violència de gènere", un grup creat per a aquelles dones que desitgen compartir les seves experiències. Un total de 30 dones han respost la nostra enquesta i, d'aquestes, 21 viuen a Espanya. Com el nostre tema d'estudi és el procés judicial en violència de gènere a Espanya i, en concret, a Catalunya, i a més, sabem que hi ha grans diferències en la matèria depenent del país, hem preferit només tenir en compte les respostes extretes de les dones que han patit violència de gènere a Espanya. Al llarg del reportatge anirem coneixent diversos dels resultats extrets. Un que considerem important per començar és el següent:

Gràfic 1. Quina és la seva confiança en el procés judicial en relació a la violència de gènere?

¹ Annex 1, p.58: Enquesta compartida al grup de Facebook "Fòrum per a les víctimes de la violència de gènere"

De les 21 dones víctimes de violència de gènere que han respost l'enquesta, independentment de si han denunciat o no el seu cas, el 76,2% mostren baixa o molt baixa confiança en el procés judicial. El 19% de les enquestades manté una posició neutral mentre que tan sols el 4,8%, és a dir, una dona, diu tenir alta confiança en la justícia. Cap de les 21 dones ha escollit l'opció de "confiança molt alta".

La Marta², estudiant de Periodisme de la UAB de 22 anys, va patir agressions físiques per part de la seva parella, unes agressions que van arribar a dur-la a l'hospital. Ella va decidir tallar la relació d'arrel i no denunciar-ho. Quan al cap d'un mes dels fets els Mossos d'Esquadra la van trucar per notificació de l'hospital, la Marta va mantenir-se ferma en la seva decisió de no posar cap denúncia. Això fa plantejar-nos, què porta una dona a no denunciar? I més en el cas de la Marta, germana d'una advocada especialitzada en violència de gènere. Ens explica que, entre diverses raons, la que va tenir més pes és que no volia passar per un judici:

“No volia haver de tornar-lo a veure cara a cara i escoltar-lo mentir per salvar-se la pell. M'esgarrijava pensar que a sobre del que jo estava patint en aquell moment encara hauria de passar per un procés judicial que intuïa que seria molt dur i dolorós. Vaig pensar que no havia de demostrar res a ningú, ni a cap jutge, tot i tenir la certesa que la justícia s'hagués posat de la meua part.”

La Marta és el clar exemple de por o rebuig al procés judicial i a la revictimització de la dona en aquest. En el present reportatge volem saber si aquest rebuig per part de la Marta, així com la desconfiança de les víctimes de violència plasmada a l'enquesta, estan justificats. Per fer-ho, sotmetrem a examen la feina de les autoritats a l'hora de protegir els drets humans de les dones i la correcta diligència davant la violència de gènere.

² Nom fictici a petició de la persona

LA DENÚNCIA Dia 1

La resposta que rep una dona maltractada en el seu primer contacte amb els recursos públics orientats a assistir-les, pot determinar les seves futures decisions. Aquesta intervenció pot condicionar que la persona segueixi atrapada en una relació violenta o, pel contrari, decideixi posar punt i final a la situació i faci valer els seus drets. Diversos col·lectius i institucions, com Amnistia Internacional, es mostren molt preocupats ja que asseguruen que aquesta assistència immediata, que hauria d'estar garantida a totes les víctimes, no s'està duent a terme en tots els casos.

El primer pas que ha de donar una dona per estripar la teranyina de la violència que està patint és assistir a una Oficina d'Atenció a la Ciutadania, en altres paraules, a una comissaria de policia o a un jutjat de guàrdia per tal de posar una denúncia. Segons dades de l'Observatori contra la Violència Domèstica i de Gènere del Consell General del Poder Judicial, els jutjats espanyols van rebre, durant el 2015, una mitjana de 353 denúncies per violència de gènere cada dia. Això suposa unes 129.000 en tan sols un any.

Tots els professionals i víctimes entrevistats asseguren que ja en aquest primer procés de denúncia es poden detectar males pràctiques. L'Elisabeth, víctima de violència de gènere, ens explica que, després de molts anys d'amenaçes i violència psicològica, va decidir denunciar la seva parella davant els Mossos d'Esquadra. Va intentar-ho quatre cops però la seva denúncia només va tirar endavant quan va aparèixer a comissaria amb el nas trencat. La jove de 25 anys recorda amb impotència la sensació de, en tres ocasions, tornar a casa sense cap resposta al seu problema: "Em va amenaçar, ridiculitzar i controlar dia sí dia també, però sense cap prova l'assumpte quedava entre les quatre parets de casa nostra". El cas de l'Elisabeth ens planteja un dels principals problemes amb els que es troben moltes dones diàriament: la dificultat de denunciar la violència més difícil de demostrar, la **psicològica**. Rubèn Sánchez, psicòleg de l'Oficina d'Atenció a la Víctima que ens rep a la Ciutat de la Justícia, dóna molta importància a aquest problema. Segons Sánchez, la denúncia d'un cas de violència psicològica només pot tirar endavant i, fins i tot, arribar a condemna, si aquesta s'acompanya d'un informe pericial molt ben fet. Les seqüeles de la violència patida, però, han de ser molt evidents. Un clar exemple, explica, el trobem en les dones que han vist alterat el seu sistema

immunològic patint psicosomatismes, és a dir, malalties que han estat provocades per processos emocionals, com hipertensió arterial o taquicàrdies. No obstant, assegura que ha conegut molt poques sentències d'aquest estil i que sempre es demana unes proves de les que la víctima no pot disposar ja que “no acostumem a viure amb càmeres gravant les agressions psicològiques ni amb micròfons sota el llit per provar les agressions sexuals”.

La violència física és la més objectiva però els professionals asseguren que, en el cicle de la violència de gènere, cap d'aquestes agressions es produeix sense un maltractament psicològic previ. Per tant, les autoritats i el sistema judicial tenen l'oportunitat de tallar una situació que pot evitar, en alguns casos com el de l'Elisabeth, una posterior agressió física. L'advocada María José Varela, especialista en drets de les dones, explica que “sempre es dubta de la veracitat del testimoni de les víctimes. Quan una dona realitza una denúncia per violència psicològica és analitzada sota sospita”.

Aquesta “**anàlisi sota sospita**” dels professionals sembla ser un altre problema existent en el procés de la denúncia ja que és un dels més esmentats entre els entrevistats. El psicòleg Rubèn Sánchez explica que en l'àmbit de violència de gènere moltes persones treballen en base de prejudicis, tòpics i mites masclistes. “Això ha contaminat des de pèrits a Mossos d'Esquadra, advocats, fiscals i jutges. Tenim un sistema en el que l'actitud de credibilitat cap a les dones ha baixat en picat conseqüència, per exemple, del mite de les denúncies falses”. De fet, el psicòleg encara no ha estat capaç d'oblidar aquell policia nacional que, l'any 2002, animava una dona a tornar a casa, preparar un bon sopar i oblidar la discussió amb el seu marit. Lamentablement, explica, aquest cas no és una excepció i alguns Mossos, si no veuen molt clar que hi ha una denúncia física amb un informe mèdic, “li pregunten cinc cops si està segura de denunciar, la conviden a no fer-ho, li diuen que no val la pena, que de ben segur que el cas s'acabarà arxivant, que la situació pot anar a pitjor i que tot això suposarà un gran i inútil desgast per a ella”.

La Diputada del Col·legi d'Advocats i presidenta de Dones Juristes, Mercè Claramunt, insisteix en la necessitat de desmuntar el “mite de les **denúncies falses**”. No obstant, és un tema amb molt ressò a l'actualitat. A l'associació Erich Fromm, per exemple, la lluita contra les denúncies falses per maltractament és una de les principals àrees

d'actuació. Aquests, creuen que existeix una “indústria del maltractament”, ja que, diuen, es concedeix a les dones denunciants diverses ajudes econòmiques sense necessitat d'acreditar l'existència del delictes o falta. Aquesta creença, tanmateix, no està avalada per cap prova ni documentació, ans al contrari. La presidenta de l'Observatori de Violència de Gènere del Consell General del Poder Judicial, Ángeles Carmona, va subratllar recentment que “només un 0,018% de les denúncies de dones per casos de violència de gènere resulten falses”, segons l'Estudi sobre l'Aplicació de la Llei Integral per les Audiències Provincials.

La deguda diligència és una obligació estatal que té com a finalitat prevenir, investigar i castigar tot acte de violència contra la dona, ja sigui perpetrat per l'Estat o per particulars³. Veiem doncs, que aquesta obligació s'incompleix en no investigar, en general, aquelles violències que no deixen marca. La María Luz, víctima de violència de gènere, ens ho explica així: “a nivell judicial el que compta és si hi ha sang o informe mèdic. Això et desanima molt. Jo ho havia viscut, com em podien qüestionar?”.

El psicòleg Rubèn Sánchez creu que, per acabar amb aquest problema, cal posar en marxa mitjans i programes per a professionals que tinguin contacte directe amb la violència ja que, per aconseguir un servei de qualitat i una millor atenció, és necessari tenir cura dels equips de professionals. “Quan una dona decideix denunciar ho fa perquè no pot gestionar el problema ella sola, demana ajuda, protecció i orientació a un servei especialitzat”.

L'advocada Mercè Claramunt, posa en dubte, precisament, que hi hagi prou **especialització** en el servei d'atenció a les dones. Per Claramunt, és necessari que aquestes siguin rebudes en una Oficina d'Atenció a la Víctima, especialitzada en violència de gènere, que les pugui assessorar de la millor manera. La realitat però, diu, és que la majoria de comissaries no compten amb persones especialitzades i és l'Oficina d'Atenció a la Ciutadania, en general, la que atén aquestes dones. De fet, una dada que crida l'atenció és que només el 0,6% de les dones que acudeixen a denunciar a una comissaria compten amb l'assessoria d'un advocat. Aquesta situació, ens explica, no sempre ha estat així. “Fins fa uns anys era l'Oficina d'Atenció a la Víctima qui rebia i assessorava les dones, però des que el govern de CIU va acabar amb un programa

³ Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona, ONU, 1993, art.4

d'Interior sobre Polítiques d'Igualtat i Especialització de Gènere, els encarregats d'aquest procés són els de l'Oficina d'Atenció a la Ciutadania”.

Hem volgut comprovar la veracitat del que ens explica Claramunt i, per fer-ho, hem acudit a la comissaria de Mossos d'Esquadra que ens és més propera, en aquest cas, la de Rubí. En plantejar allà el nostre dubte, el Mosso que ens ha atès ens ha lliurat el full que la víctima de violència ha d'emplenar. Ha admès, però, que en aquell moment no hi havia cap persona especialitzada en violència de gènere ni en el tracte amb les víctimes. No obstant, explica, alguns d'ells han rebut un curset de formació enfocat a aquest tipus de violència.

Aquesta afirmació ens porta a preguntar-nos per la **formació dels professionals** en la matèria. La Llei Integral de Violència de Gènere va incloure l'especialització dels jutjats de violència de gènere i va introduir la formació del personal i l'administració de justícia. Però, es duu a terme aquesta formació? En parlem amb Esther Viñas, agent dels Mossos d'Esquadra adscrita al Servei de Protecció i Tutela de Víctimes de la Fiscalia de Barcelona. Viñas ens explica que ella assisteix a molts cursos optatius, però que la formació és escassa i, a més, mal rebuda per les persones menys sensibilitzades. De fet, el psicòleg Sánchez ens assegura que va haver-hi una forta resistència inicial a aquesta formació. Ell era un dels professors de cursos obligatoris sobre violència de gènere i es va trobar davant dos grups de personal funcionari del jutjat que es van negar a rebre els cursos. Rubèn Sánchez recorda que es va produir aldarulls dins l'aula i més de la meitat “d'alumnes” van abandonar el curs que, recordem, era obligatori. Això, diu, no només li va passar a ell, sinó a molts altres professors. “Les persones més sensibilitzades busquen més formació i més cursos, tot depèn de la vocació i intencionalitat que tinguin els funcionaris del jutjat”. Formar un funcionari del jutjat, però, no és suficient segons Sánchez ja que representa “l'esglaó més baix”. Els advocats, per exemple, explica que només reben una jornada anual de formació. “S'ha de formar secretaris judicials, fiscals, jutges...I no és suficient el que s'està fent”.

Ens crida l'atenció aquesta baixa formació de la que ens parlen els entrevistats així que decidim recórrer a “l'esglaó més alt” de la justícia, el jutge. Per fer-ho tornem a visitar els alts i colorits edificis de la Ciutat de la Justícia, allà ens atén un jutge especialitzat en

violència de gènere des de fa vuit anys, Carlos Pascual, del Jutjat de Violència sobre la Dona número 1 de Barcelona.

El Consell General del Poder Judicial, l'any 2009, va començar a exigir a aquells jutges que aspiraven a la titularitat d'un jutjat de violència de gènere una formació que fins llavors no era obligatòria. Per tant, els jutges novells es veuen obligats a formar-se per optar al càrrec, però volem saber què passa amb aquells més "veterans" que ja treballaven en el jutjat especialitzat abans del 2009 com és el cas del jutge Pascual.

Un cop al seu despatx, decidim treure-li el tema de la formació dels professionals. "Jo mai he rebut formació, i, que jo sàpiga, al meu jutjat ningú n'ha rebut. Potser hi ha cursos i no els hem demanat però, si n'hi ha, aquí no han arribat". Veiem per tant que, com ens deien els entrevistats, l'esglaió més alt en matèria de violència de gènere, com ho és un jutge especialitzat en aquesta, no ha rebut mai cap curs d'aprenentatge. Ens trobem davant d'un magistrat del Jutjat de Violència sobre la Dona que ens explica que "només va necessitar estudiar dret i lleis per arribar on és". El jutge Pascual reconeix que "cal treballar la formació, als jutges no se'ns ensenya en matèria de perspectiva de gènere o psicologia. Només conec un company jutge que va fer un curs de formació d'una setmana i alguns que fan cursos en línia, amb preguntes que no serveixen per a molt". Segons el jutge, el problema que fa que la instrucció estigui tan descuidada és que implica costos, "si portes els jutges a Madrid són deu dies pagant-los, amb substituïts...No surt a compte". No obstant, la Mossos d'Esquadra Esther Viñas i el psicòleg Rubèn Sánchez, ambdós en constant formació en violència de gènere, asseguren haver assistit a molts cursos a Barcelona, sense necessitat de viatges ni desplaçaments.

La conversa amb el jutge Pascual es veu interrompuda per l'aparició de la seva secretària, que li comunica que ha de dirigir una compareixença. El jutge ens permet assistir-hi quan aquesta es produeixi.

La compareixença Dia 2-3

Un cop la dona ha denunciat, ambdues parts, víctima i agressor, són citades per realitzar una compareixença al jutjat. La Llei estableix que aquesta s'ha de fer per separat, evitant així la confrontació entre les dues persones. La compareixença acostuma a produir-se un dia o dos després de la denúncia ja que, la majoria de cops, es duu a terme per adoptar unes mesures cautelars. En molts casos, després de la denúncia es produeix una detenció de l'agressor, que passa una nit al calabós i, al dia següent, és posat a disposició del jutge, qui acostuma a deixar-los en llibertat. En altres, però, l'agressor és citat a declarar i és ell qui compareix al jutjat.

La Mosso d'Esquadra Esther Viñas ens acompanya a la sala d'espera de la Ciutat de la Justícia, on les dones esperen que se'ls prengui declaració. Es tracta d'una habitació emmarcada per una filera de cadires i sense cap porta, per tant, no disposen de lavabo. Tampoc de font d'aigua ni de màquines de menjar o beguda. El psicòleg Rubèn Sánchez descriu la condició en que es troben aquestes dones com un "secrest" ja que es passen "tancades" en aquesta sala tot un matí. Quan les dones tenen la necessitat de sortir de la sala han de demanar permís als guardes de seguretat per fer-ho. Tot i així, diversos entrevistats expliquen que molts cops es produeixen trobades amb els agressors als passadissos, unes trobades que es podrien evitar. Ens situem, per tant, davant d'un clar exemple de victimització secundària de la dona. Daniela Heim, del grup d'investigació en drets i societat en perspectiva de gènere Antígona, de la UAB, titlla d'especial gravetat aquestes trobades amb l'agressor, ja que molts cops les víctimes "són sotmeses a nous episodis de violència que, generalment, tot i que es produeixin davant de les autoritats judicials, solen passar desapercebuts per aquestes".

Des del 27 d'octubre de 2015, quan es va aprovar l'Estatut de la Víctima, la situació de les dones durant la compareixença ha millorat en alguns aspectes. La llei 4/2015 ha permès que aquestes puguin anar acompanyades d'una persona, fet que, fins fa poc, era impossible. A més, també en el moment de la declaració les víctimes poden demanar tenir una persona de confiança al seu costat. Un aspecte que els professionals entrevistats han valorat molt positivament és el canvi dels llocs on es declara. Abans ho feien al costat d'un passadís, passant detinguts, amb altres dones explicant la seva situació alhora, etc. Ara, en canvi, cada dona té espais íntims per declarar i, a més, les

converses són gravades amb càmera. Fet que, segons Claramunt, “és molt necessari per poder analitzar l’actitud dels professionals i el tracte que reben les dones”.

En el cas de la Ciutat de la Justícia, però, aquestes sales de declaració tenen un greu inconvenient: es troben just sobre els calabossos. Cops de barrots, puntades de peu, insults i sorolls provinents del pis de sota acompanyen la víctima durant la seva declaració. “Imagina’t estar declarant i, de cop, sentir «dejadme salir hijos de puta», és una situació molt tensa i hostil. L’impacte psicològic que suposa això per a les dones és més fort del que es pot arribar a pensar”, assegura el psicòleg Sánchez. A més, quan assistim a la compareixença acompanyant el jutge Carlos Pascual, veiem que la sala de declaració és molt petita i freda, amb una taula que ocupa pràcticament tota la superfície, i un micròfon davant cada cadira.

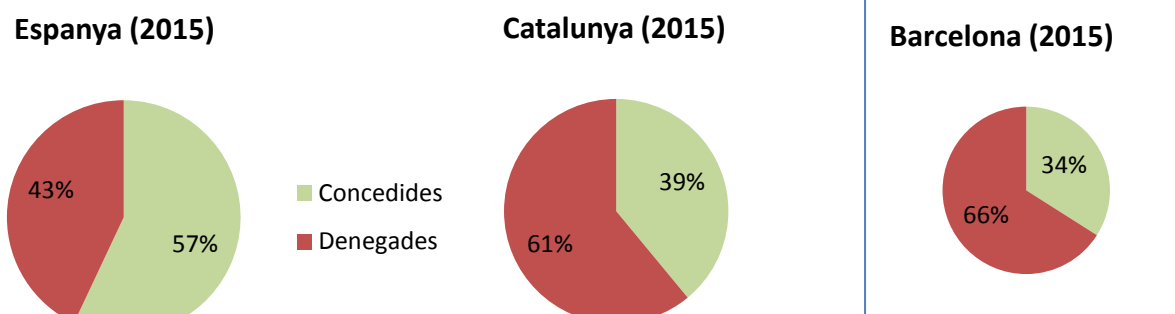
El cas que presenciem és lleu, es tracta d’una denúncia per insults i ridiculitzacions durant converses telefòniques entre una parella. Tota la compareixença queda enregistrada, fins i tot les trucades com a prova. Ambdós es troben asseguts cara a cara i la compareixença es converteix en un judici ràpid sense petició d’Ordre de Protecció per part de la dona.

En els casos en que aquesta petició existeix, un cop la víctima i l’agressor han declarat, el jutge ha de decidir sobre l’adopció o no d’una Ordre de Protecció i ho ha de fer en un termini màxim de 72 hores.

L’Ordre de Protecció

Segons dades de l’Observatori contra la Violència Domèstica i de Gènere del Consell General del Poder Judicial, Catalunya va concedir un 18% menys d’Ordres de Protecció que la resta d’Espanya el 2015. A Espanya es van concedir un 57% de les mesures cautelars i de protecció, i se’n van denegar el 43%. Si s’observa la situació a Catalunya, la tendència és a la inversa: se’n deneguen més (61%) que no pas se’n donen (39%). Fixant-nos en les dades de Barcelona, encara s’aguditza més: 66% d’ordres denegades i 34% de concedides.

Gràfic 2. Ordres de Protecció concedides i denegades a Espanya, Catalunya i Barcelona (2015)

Font: Observatori contra la Violència Domèstica i de Gènere del CGPJ

En xifres totals, coneixem que, l'any 2015 a Espanya es van sol·licitar 33.167 ordres de protecció, se'n van donar 18.775 i se'n van denegar 14.392. Però, per què es denega una ordre de protecció? Segons el degà del Col·legi de l'Advocacia de Barcelona (ICAB), Oriol Rusca, es tracta d'una potestat total del jutge. Així doncs, què porta a un jutge a denegar una ordre?

El psicòleg Sánchez titlla els jutges espanyols, i en especial els catalans, de ser molt "garantistes". Segons ell, tenen molt en compte el principi de la lliure circulació dels investigats o imputats. Pels jutges, si es concedeix una Ordre de Protecció s'està creant un índex de culpabilitat d'aquest individu. Per tant, per garantir el principi d'innocència no es posa l'ordre. Ana Llorca, Jutgessa de Violència de Gènere, recorda en una entrevista a eldiario.es que "una ordre de protecció és una mesura cautelar que s'aplica quan existeix un risc cap a la dona. Aquesta mesura suposa una limitació per a la lliure deambulació de l'altra persona; per això, si es detecta que no hi ha risc, la nostra obligació és no dictar-la". Explica, també, que molts cops quan no es concedeix l'ordre, determinades associacions ho denuncien, "com si semblés que la versió de la dona no s'hagués cregut" i això, diu, "pot portar la víctima a renunciar i no voler seguir amb el procés judicial". Carlos Pascual coincideix amb la seva companya de professió i ens explica que si no hi ha índex de delictes es denega automàticament i que, si el delictes existeix es valora si hi ha situació de risc, s'analitza la gravetat dels fets, els antecedents,...Però sempre respectant la presumpció d'innocència. Pel jutge Pascual la

presumpció d'innocència és bàsica ja que, explica, “la denúncia suposa una limitació de drets fonamentals a una persona: li dius per on pot moure's i per on no”.

“Només es concedeixen Ordres de Protecció en els casos que són claríssims”, denuncia Sánchez. “Aquí a Catalunya s'està posant ordres en casos que els agressors haurien d'estar en presó preventiva”. Segons el psicòleg, s'hauria de pujar un grau la protecció: “moltes dones a qui no es concedeix Ordres de Protecció n'haurien de tenir, les que en tenen haurien de veure el seu agressor tancat en presó preventiva i, els casos en que l'agressor es troba en presó preventiva és que aquest és, realment, un perill públic per a tota la societat”. No obstant, tot i mostrar-se tan crític amb les decisions judicials, Sánchez admet que és necessari fer un exercici d'empatia amb els jutges i jutgesses. “Estan sobresaturats, hi ha matins que han d'atendre 12 o 13 dones. Arriba un punt que no es pot ser objectiu”. Per la seva banda, el jutge Carlos Pascual explica que, si bé és cert que hi ha dies de molta feina, en general a Barcelona no es poden queixar. “Tenim un volum de feina que ens permet dedicar tota l'atenció als assumptes. Hi ha temporades complicades en les que treus importància a alguns temes perquè vas saturat, però són excepcions, hi ha jutjats que estan molt pitjor que nosaltres”.

El jutge que decideix concedir l'Ordre de Protecció, pot prendre mesures penals, civils i assistencials. A la María Luz se li va concedir una de les mesures penals més restrictives, l'ordre d'allunyament. “Van donar-me l'ordre d'allunyament i seguia vigent el dia que em va esperar al porxo de casa meva per pegar-me”. El cas de la María Luz és el clar exemple de la falta de seguiment d'algunes Ordres de Protecció, que, segons l'advocada i investigadora d'Antígona, Daniela Heim, pot exposar les víctimes a noves agressions.

EL LLARG PROCÉS

Un cop la víctima de violència de gènere ja ha denunciat i se li ha concedit, o no, una Ordre de Protecció, cal que esperi molt de temps fins el dia del judici. La mitjana de temps d'espera a Catalunya acostuma a ser d'un any, no obstant, les fonts entrevistades asseguren que hi ha judicis que s'allarguen fins passats dos i tres anys. Aquest període d'incertesa suposa, segons l'advocada Claramunt, una doble victimització de la dona.

De fet, afirma, si aquesta visqués en alguna altra comunitat espanyola, només hauria d'esperar una mitjana de dues o tres setmanes, una circumstància "atribuïble a la càrrega de treball", una càrrega a la que el magistrat Carlos Pascual ha tret importància.

Pels psicòlegs especialitzats, l'espera perjudica greument la majoria de dones. Asseguren que, si aquestes han seguit un tractament i han recuperat la seva qualitat de vida, possiblement hauran anat arxivant moments traumàtics que hauran de tornar a recordar al mil·límetre el dia del judici. En el cas de l'Elisabeth, víctima de violència de gènere, el procés tampoc li va resultar fàcil, ja que va passar més d'un any fins el dia del judici. "Intentava fer la meua vida i tirar endavant, però cada cop que pensava en el judici se'm feia un nus a l'estómac. No vaig començar a respirar tranquil·la fins després que se celebrés". El psicòleg Rubèn Sánchez només troba un avantatge a aquest llarg període comprès entre la denúncia i el judici: "si la dona està fent un tractament psicològic especialitzat durant tot aquest temps, estarà molt més preparada, forta i segura per encarar el judici".

Veiem, per tant, que el recolzament psicològic és bàsic per poder fer front a la situació. Ara bé, qui pot optar a aquesta atenció psicològica? En teoria totes les dones, independentment de si han denunciat o no, tenen dret a atenció psicològica. Els psicòlegs del Servei d'Atenció a la Víctima de la Ciutat de la Justícia de Barcelona reben molts casos en que les dones assisteixen voluntàriament per tal que les ajudin a començar el procés. Ara bé, Rubèn Sánchez reconeix que el seguiment psicològic que se li fa a una dona després de la denúncia és escàs, "els recursos públics són molt baixos i els professionals estem saturats de feina, no donem abast". Un altre problema que planteja és la manca d'informació de la dona, "no totes les víctimes coneixen els recursos especialitzats que se li ofereixen".

Manca d'informació

Com en altres casos en que les persones es troben davant la justícia penal, les dones que pateixen violència s'enfronten a un entorn hostil i desconegut. Segons l'investigadora d'Antígona, Encarna Bodelón, l'hostilitat del sistema penal procedeix de la seva mateixa caracterització com a sistema jeràrquic, formalitzat i ritualitzat. Bodelón, però,

assegura que “la llunyania amb la ciutadania s’incrementa en els casos de violència de gènere, ja que es produeix una accentuada manca d’informació sobre el procés”.

Existeix la idea generalitzada, tant entre les víctimes com els professionals entrevistats, que les dones no disposen de la informació legal o que, en molts casos, aquesta no és suficient. La falta d’assessorament pot causar en la dona, segons Bodelón, una baixa confiança en el procés. De fet, una de les dones enquestades, va voler deixar escrita una situació amb la que s’havia trobat al jutjat:

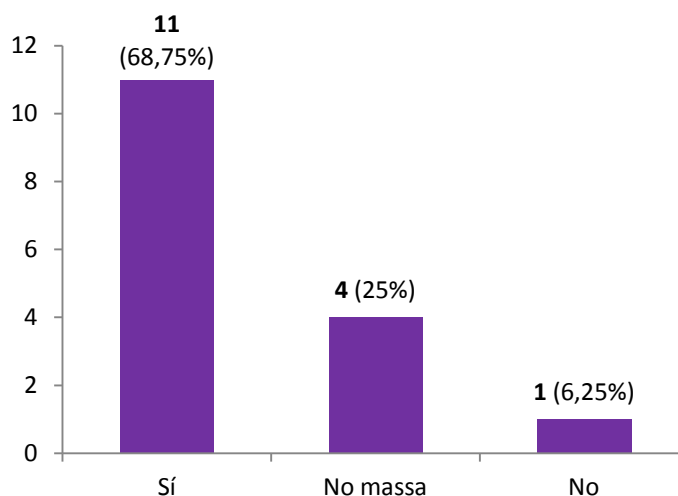
“Em van deixar en una sala esperant el meu advocat d’ofici, que jo no sabia qui era. Quan va arribar va dir-me que el millor era pactar, que no calia que prestés declaració. A mi no m’havien explicat com funcionava res i, com estava tan nerviosa, vaig acceptar la seva proposta, ell era l’advocat. Potser si m’haguessin assessorat millor hauria tirat endavant, ara me’n penedeixo de no haver lluitat”.

Segons el psicòleg del Centre d’Atenció a la Víctima, hi ha molts funcionaris, i també advocats, que es dirigeixen a la sala d’espera i li diuen a la dona: “vostè no declararà, oi?”.

A més, l’advocada Claramunt explica que un bon assessorament a la víctima no és només comunicar-li les diverses opcions que té, sinó també preocupar-se de que recorri a la millor d’aquestes. “No aconsegueixes res donant-li un full ple de telèfons a una dona que ha patit violència, o li subratlles i li dius per qui ha de preguntar, o la dona posarà el full a l’expedient i prou”.

La dificultat dels conceptes jurídics suposa un problema més per la dona a l’hora de comprendre el procediment. L’Elisabeth, n’és un exemple: “Cada cop que visitava el Jutjat em sentia inculta. No era capaç d’entendre la meitat del que m’explicaven i, de fet, encara dubto de si entenc com es va resoldre el judici”.

Gràfic 3. La falta de comprensió de termes jurídics ha suposat per a vostè una preocupació?

Veiem que el de l'Elisabeth no és un cas aïllat. De les 21 dones víctimes de violència de gènere que han respost la nostra enquesta, 16 han denunciat el cas i han passat o estan passant per un procés judicial. D'aquestes 16, 11 dones indiquen que el desconeixement del llenguatge especialitzat ha suposat una preocupació per a elles, 4 no ho consideren massa maldecap mentre que només una dona nega cap preocupació derivada de la falta de comprensió.

Com ja hem dit, durant el llarg període de temps que la dona ha d'esperar fins el dia del judici, l'acompanyament i seguiment psicològic és essencial. El psicòleg Sánchez, però, assegura que també en aquest tema es troben amb dones poc informades. Un dels grans problemes que deriva en manca d'informació de les dones és que els mateixos recursos no coneixen altres recursos. Explica, per exemple, que moltes persones de Serveis Socials o dels hospitals no saben que a la Ciutat de la Justícia es fa teràpia especialitzada i envien les víctimes a psicòlegs de capçalera, que les visiten un cop al mes. “Una persona que atén casos d'esquizofrènia, de depressió, de bipolaritat, no pot atendre igual a una dona que ha patit violència de gènere. És necessari que el suport psicològic que rebi la dona durant l'espera fins el judici sigui especialitzat”. L'esmentada falta de coneixement envers els recursos especialitzats, però, a vegades és provocada: “Els nostres propis encarregats no diuen que tenim aquest programa per por a que es desbordi”.

Una víctima de violència de gènere ens ha deixat, de manera anònima, la seva opinió sobre la desinformació i falta de coneixement:

“La denúncia es redueix només a una Ordre de Protecció (un paperet), que pot aconseguir que cesi la violència, com en el meu cas, però també pot exacerbar-la amb conseqüències fatals. Fa dos anys, quan vaig fer la denúncia, no em van oferir assistència psicològica i vaig haver de buscar per mi mateixa les eines per superar-ho i seguir endavant.”

Retirades i passes enrere

Sentir pena envers l'agressor, la incomprensió de la família, tenir por a les represàlies, amenaces, protegir els fills, dependre econòmica o emocionalment de la parella...”Em colpeja però menjo” és una frase que els professionals del Servei d'Atenció a la Víctima han hagut de sentir més d'un cop. Aquest tipus de sentiments, de dependència, por i culpabilitat, es troben darrere les retirades d'Ordres de Protecció i denúncies de violència de gènere.

Com ja hem vist en un apartat d'aquest reportatge, les Ordres de Protecció es concedeixen quan estan molt justificades i el jutge ha considerat que la situació de risc és evident. Tot i això, una dona pot fer-se enrere i retirar la protecció si aquesta torna al jutjat a declarar explicant que ja no té por a l'agressor, que els nervis la van trair, o que va exagerar els fets. Un cop feta la declaració, el Fiscal decideix si vol treure o no l'Ordre de Protecció i, si decreta que sí, el jutge dictarà una resolució aprovant la retirada.

Aquesta decisió es pren entre les quatre parets de l'edifici corresponent, i, segons els entrevistats, no s'investiga si la dona està rebent algun tipus de pressió externa. Rubèn Sánchez creu que és necessari investigar més profundament la situació de la dona, parlar amb escoles, veïns, familiars, amics...En les relacions on hi ha violència de gènere, la manipulació afectiva és clau i el discurs de l'agressor molt potent. L'home disposa d'una capacitat de xantatge emocional molt important. La Marta, víctima de violència de gènere que no ha denunciat el seu cas, és el gran exemple d'això:

“Ell amb la seva actitud ens estava xantatjant subtilment a mi i la meva família. Ens va advertir que se suïcidaria i, a més, també va posar molts amics i persones que m’estimo en contra meva. És un manipulador molt audaç i quan es barregen els sentiments al mig és molt difícil mantenir el cap fred i veure les coses amb claredat”

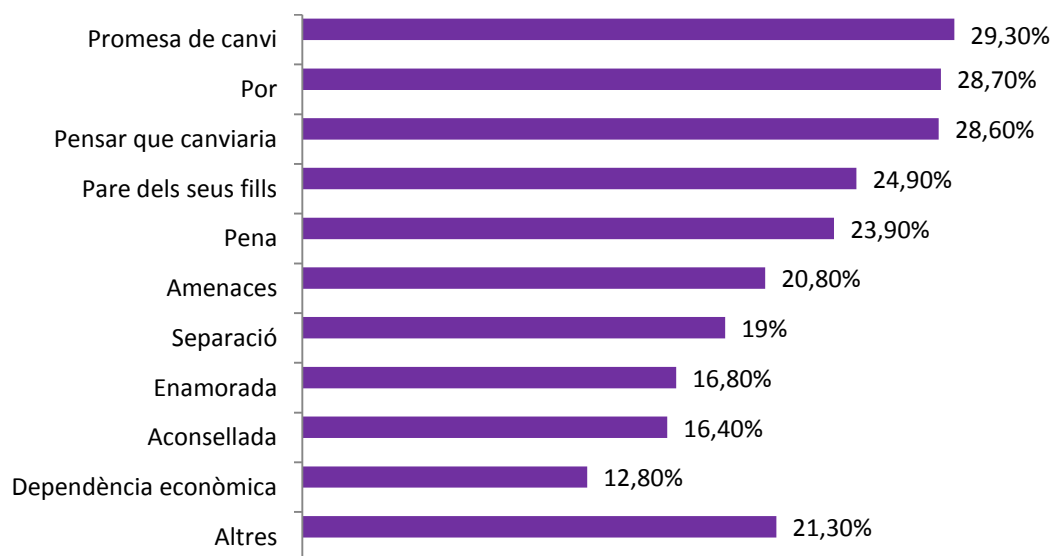
El jutge Carlos Pascual ens explica que és molt complicat saber si la dona està sent pressionada, “si la pròpia persona que rep les pressions les està negant, és impossible detectar-les. Quan la dona em diu que no té por, que ve per voluntat pròpia i que està més tranquil·la, li retiro la protecció”. Ens reconeix que és cert que es pot investigar més els factors externs que insten la dona a fer-se enrere, però diu que molts cops es tracta d’un “xantatge emocional que no suposa una pressió delictiva”. Segons Pascual, “és normal que si a ella li fa pena la seva parella perquè el veu al carrer, decideixi retirar l’ordre”. Per tant, la mateixa persona que va decidir protegir la dona en considerar que es trobava en evident situació de perill, podrà canviar la seva decisió una setmana, un mes, o mig any després.

En el cas de voler retirar una denúncia, el funcionament és diferent ja que un cop aquesta es posa en marxa no es pot aturar. No obstant, un gran nombre de dones s’emparen en la dispensa del dret de declarar que estableix la Llei d’Enjudiciament Criminal. D’aquesta manera, se celebren judicis en que la víctima no diu ni una sola paraula per acusar l’agressor i, sense més proves o testimonis, el cas s’acaba arxivant. Les Mossos d’Esquadra Esther i Victoria han hagut de presenciar molts casos de l’estil, en que la dona té por i diu coses com “si el fiscal vol seguir endavant que segueixi, però que per mi no sigui, que el meu marit vegi que no està sent cosa meva”.

Segons l’Observatori contra la violència domèstica i de gènere del Consell General del Poder Judicial, l’any passat, 15.321 dones van acollir-se a la dispensa a l’obligació de declarar, el que suposa un 12,03% de les dones.

La Macroenquesta de Violència contra la Dona 2015, publicada pel Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, compta amb dades sobre els motius que porten les víctimes a retirar la denúncia. Veiem que factors com la por, les amenaces, la promesa de canvi, la dependència econòmica, els consells que rep, el fet que sigui el pare dels seu fills,... són motius externs i imposats a la dona mitjançant diferents tipus de pressions.

Gràfic 4. Raons de la retirada de denúncies presentades

Font: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat (2015)

“Si es fes un seguiment complet de la dona durant tot el procés entre denúncia i judici podríem detectar les diferents pressions que rep i fer-la entrar en raó. Però no hi ha prou professionals per cobrir tantes dones maltractades”, assegura Rubèn Sánchez.

A banda del percentatge de renúncies, que sempre gira entorn l’11-12%, la resta de dones declaren contra el seu agressor als judicis.

EL JUDICI Dia 485

Les Mossos d’Esquadra Esther i Victòria esperen dempeus, com fan habitualment, sota l’Arc de Triomf de Barcelona. Allà, han quedat amb l’Antonia i la seva filla per acompanyar-les al Jutjat de Violència sobre la Dona número 3. El 20 d’octubre del 2014, la vida de l’Antonia va córrer perill quan el seu company sentimental, fent veure que l’abraçava, li clavà múltiples punyalades a l’abdomen, el tòrax i les extremitats superiors. La Jenifer, filla menor d’edat de la dona, va col·locar un coixí entre la víctima i l’agressor per intentar ajudar la seva mare, fet que li produí ferides superficials. Finalment, l’Antonia va aconseguir prendre el ganivet a la seva parella, qui va fugir del domicili permetent a Jenifer avisar la policia i els serveis sanitaris quan la seva mare ja

perdia el coneixement. Avui, després d'un any i quatre mesos dels fets⁴, les dues ho han de tornar a recordar detalladament.

El rellotge marca gairebé les 10:00h. i l'Antonia i la Jennifer no apareixen, l'Esther decideix trucar-les. Tot i les indicacions de la Mosso el dia anterior, mare i filla es troben dins el Palau de Justícia. Un cop ens desplaçem fins allà, l'Antonia explica que s'han sentit més protegides dins l'edifici i que, tot i estar l'agressor empresonat, els nervis i la por han pogut amb elles. I no cal que ens ho juri, les llàgrimes ja li regalimaven pel rostre abans de veure'ns.

Les acompanyen fins una sala amb un sofà i dues butaques. Allà, el fiscal les saluda i es queden amb la seva advocada i amb la Mosso d'Esquadra Esther. L'Antonia està molt nerviosa i amb prou feines pot deixar de plorar. “Em fa molta por que li caiguin quatre anys, surti al carrer i torni de nou a buscar-me”, explica. Si una cosa té clara és que avui no vol veure l'home al judici i és per això que el fiscal ja ha sol·licitat que es col·loqui una mampara entre l'agressor i la víctima. Mentre parlen amb l'advocada, la Mosso rep un missatge al mòbil, és la seva companya: l'Antonia ha de baixar al pis de sota per tal de declarar justificant per què vol una mampara. La Jennifer, es queda sola als sofàs, esperant. També ha d'esperar la seva mare ja que, un cop preparada per declarar, li comenten que la jutgessa encara no ha arribat. “Amb els jutges sempre s'ha d'esperar”, diu la Mosso a l'Antonia. Després d'una estona, la víctima entra a la sala on se celebrarà el judici.

- “¿Usted ha pedido un biombo para no ver al acusado?
- Sí.
- ¿Cuáles son los motivos por los que no quiere verle?
- Tengo miedo.
- ¿Cree que verle puede afectar a su declaración?
- Sí.
- Gracias, ya puede abandonar la sala.”

I altre cop cap amunt a trobar-se amb la Jennifer. Ara, esperaran fins que l'acusat respongui les preguntes de jutgessa, fiscal i advocats. Això s'allarga ja que, en no conèixer l'idioma, necessita una intèrpret. L'home admet el delictes i l'agent de sala

⁴ Annex 2, p. 60: Informe oficial dels fets

s'acosta a l'agressor amb una mampara blava per tapar-lo, ha arribat el moment de l'Antonia, un moment esperat durant tant de temps però, alhora, tan i tan temut. Pronuncia les paraules entre sanglots i les cames li fan fallida, es veu obligada a seure. Està declarant a tres metres de l'home que va estar a punt de matar-la, i, tot i la mampara, ella ho sap.

L'Antonia, però, es pot considerar una “afortunada”. La Mosso Esther Viñas assegura que les víctimes de violència de gènere no sempre disposen de mampares que les separin visualment de l'agressor. “Nosaltres sol·licitem mampares per evitar, almenys, el contacte visual entre ambdós i que la dona se senti més protegida. No obstant, molts cops, depenent de qui és el jutge encarregat del cas, sabem que ens denegarà la nostra petició molt abans de fer-la”.

Retrobament víctima-agressor

Ens assabentem que el tema de les mampares, per tant, no està del tot regulat i cada jutge o tribunal posa les seves normes. “Hi ha tribunals que demanen un informe forense per posar-la, alguns un informe psicològic, una vista prèvia on ella ho manifesti, un fax de l'advocat...” explica el psicòleg Rubèn Sánchez. Els entrevistats asseguren, però, que també hi ha jutges que diuen “a la meua sala no es posa mai mampara”. La raó que exposen els magistrats és que veure les reaccions emocionals de la víctima mentre declara davant del seu agressor aporta un punt de credibilitat i de fortalesa al testimoni. “Voler veure si la dona plora, si se li desencaixa la cara...Ho consideren una informació molt valuosa que es veuria distorsionada per la mampara. Realment, però, ens trobem davant un evident exemple de revictimització de la dona durant el judici” denuncia Sánchez.

El magistrat Carlos Pascual, per la seva banda, ens diu que no té constància que hi hagi jutges que prefereixin no utilitzar-la i que no pot opinar per altres companys. No obstant, ens explica que la mampara no impedeix treballar millor i entén que les dones es puguin sentir més protegides així després de les dures situacions patides.

“Si hagués sabut que tenia l’opció de demanar mampara no ho hauria dubtat. Al jutjat de Terrassa no se’m va informar sobre aquest aspecte. Veure la cara de la meua exparella durant el judici va suposar per a mi una tortura i, de fet, els cops que ara penso en ell em venen al cap imatges seves mirant-me durant el judici. Va ser esgarriós.”

Són les paraules de l’Elisabeth, víctima de violència de gènere que no va comptar amb mampara el dia del seu judici.

Des del Servei d’Atenció a la Víctima asseguren que la mampara “té un efecte de barrera i protecció psicològica molt útil”. Tot i així, preferirien que es duguessin a terme els judicis en sales separades o mitjançant videoconferències.

La llei preveu declarar a través de videoconferències des d’altres sales, però no es posa a la pràctica en gairebé cap cas, només en alguns molt concrets de tràfic d’humans i agressions sexuals. El magistrat Pascual, es posiciona en contra d’aquest mètode ja que, afirma, “no és el mateix que tenir la persona davant i, a més, pot estar limitant el dret de defensa”.

Els psicòlegs de la Ciutat de la Justícia no veuen la necessitat de celebrar un judici. Segons ells, hauria de canviar la rígida llei d’Enjudiciament Criminal per tal que la primera o segona declaració de la dona es gravés en vídeo, amb unes condicions legals i unes garanties, per no haver de celebrar un judici en els casos que no fes falta, que, per ells, són la gran majoria.

El tracte rebut per les dones

“Saps que tens l’obligació de dir la veritat, oi? Jo tinc especial intuïció per detectar les denúncies falses, així que has de tenir molta cura”

“I si enlloc de sortir tant de festa amb les teves amigues cuidessis més els teus fills?”

“Per què no et vas defensar de l’agressió?”

“Una última pregunta, quin és el telèfon del maltractament? (la dona no respon) Ja no és necessari afegir res més”.

Les frases anteriors, pronunciades per magistrats i dirigides a dones, són només quatre exemples reals del que, segons els entrevistats, pot passar en un judici. El jutge Pascual diu que es tracta de casos comptats. Tot i això, reconeix que hi ha la concepció entre alguns magistrats de poder detectar si un testimoni menteix a través de les seves reaccions en ser pressionat, però, que això, no ho fan només amb les víctimes de violència de gènere.

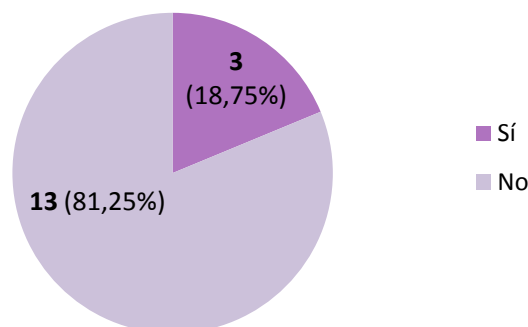
L'advocada Mercè Claramunt descriu els judicis com un constant interrogatori, semblant a un examen, “a vegades es fa preguntes a la víctima i sembla que, si no les encerta o dubta en la resposta, ja està mentint”. El magistrat Pascual, però, justifica aquesta actitud dels jutges i diu que no es dubta de la dona, però que la seva declaració s’ha d’agafar amb pinces perquè pot servir per enviar un home a la presó:

“No és suficient que la persona denunciï per assumir que diu la veritat, hi ha la vida d’un home en joc. Les dones són molts cops la principal o única prova que tenim i cal que la depurem i difuminem tots els dubtes per aconseguir la condemna. No la jutgem a ella, però volem comprovar que no hi ha contradiccions en la seva declaració i, si no ho fem nosaltres, ho farà la defensa, que té com a objectiu destrossar les paraules de la víctima”.

Aquesta fredor o falta d’empatia existeix, segons la Mossos Esther Viñas, no només entre els jutges sinó en metges, psicòlegs, advocats, Mossos... “És un mal endèmic de tot el sistema públic”, assegura Rubèn Sánchez, que afegeix que “les dones són tractades com simples números”. De fet, quan estem reunits amb el jutge Pascual per realitzar-li l’entrevista, un dels seus ajudants ens interromp dient: “perdona, has de sortir, ha vingut una altra històrica”, referint-se a una víctima.

En l’enquesta feta a 21 dones víctimes de violència de gènere també hem volgut saber la seva opinió envers el tracte rebut pels professionals. Hem tingut en compte, de nou, només les respostes de les 16 dones que han viscut de primera mà el procés judicial. Els resultats són els següents:

Gràfic 5: Creu que l'empatia i sensibilització dels professionals ha estat l'adequada?

Veiem que 13 de les 16 dones coincideixen a l'hora de valorar negativament el tracte rebut. Una d'elles, a més, fa la següent aportació sobre el tema: “una jutgessa em va tractar de mala mare dient que m’havia d’ocupar més dels fills, no va empatitzar gens amb mi i em va fer sentir molt sola i sense recolzament durant el judici”.

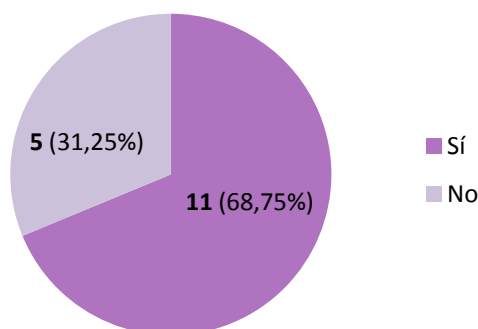
Al judici que assistim, l’Antonia ha de declarar de peu i hi ha molts moments que no és capaç de pronunciar paraula. La Mosso Esther Viñas resta durant tot el judici al seu costat recolzant-la, li ofereix mocadors i intercanvia amb ella algunes paraules per tranquil·litzar-la. “Això és el que necessiten totes les dones, però és la fortuna la que decideix si ho tenen o no”, assegura Sánchez. “No volem que se’ls faci un massatge, però sí que se’ls ofereixi un got d’aigua, que se les tracti adequadament a nivell de to de parla i que s’aturi el judici si fa falta”, afegeix.

El jutge Pascual creu que gairebé sempre hi ha una bona praxis dels magistrats en aquest sentit però recorda que no són psicòlegs ni se’ls ha ensenyat a com tractar les víctimes. A més, afegeix, “a vegades tenim molts assumptes i pressa. El jutge també té la seva pròpia tensió i potser un dia no està a l’alçada de les circumstàncies, però això ens pot passar a tots en qualsevol feina”. Carlos Pascual també diu, molt al contrari de la resta d’entrevistats, que és cert que la revictimització de la dona en els judicis de violència de gènere es produeix però en la mateixa mesura que en qualsevol persona que passa pels tribunals.

Sigui com sigui, gairebé un 70% de les dones enquestades han donat una resposta afirmativa quan els hem preguntat sobre l’existència de revictimització durant el procés

judicial, unes respostes que concorden amb la hipòtesi que ha desencadenat el reportatge:

Gràfic 6: Creu que la dona pateix una segona victimització durant el procés judicial per violència de gènere?

Recordem que totes les dones que han respòs la pregunta han viscut el procés judicial en la seva pròpia pell i, per tant, no han respòs basant-se en suposicions sinó en la seva experiència.

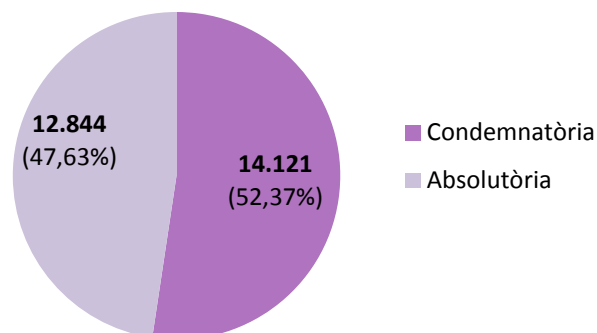
I ARA, QUÈ?

Al cap de poc temps del judici, l'Antonia rep la sentència⁵. La seva exparella ha estat condemnada a 16 anys de presó. També a 26 anys sense comunicar-se amb l'Antonia i 18 amb la Jenifer, la seva filla. El processat ha d'indemnitzar l'Antonia amb la suma de 10.500 euros per les lesions i 117.367 per les seqüeles. Pel que fa la nena, haurà de rebre 155 euros per les lesions i 15.000 pels danys morals.

La història de l'Antonia va ser extrema i per ben poc no es converteix en un cas d'assassinat. A més, el jutge comptava amb diversos testimonis i proves que feien innegable la condemna de l'agressor. Ara bé, si fem un cop d'ull a les dades publicades per l'Observatori de Violència de Gènere del CGPJ podem veure que, dels casos de violència de gènere tramitats als Jutjats Penals espanyols, no tots acaben amb sentència condemnatòria.

⁵ Annex 3, p.62: Sentència

Gràfic 7: Sentències condemnatòries i absolutòries dels Jutjats Penals 2015

Font: Observatori contra la Violència Domèstica i de Gènere del CGPJ

Dels gairebé 27.000 casos que es van tramitar en Jutjats Penals l'any 2015, un 52,37% van acabar en sentència condemnatòria mentre que el 47,63% restant en sentència absolutòria.

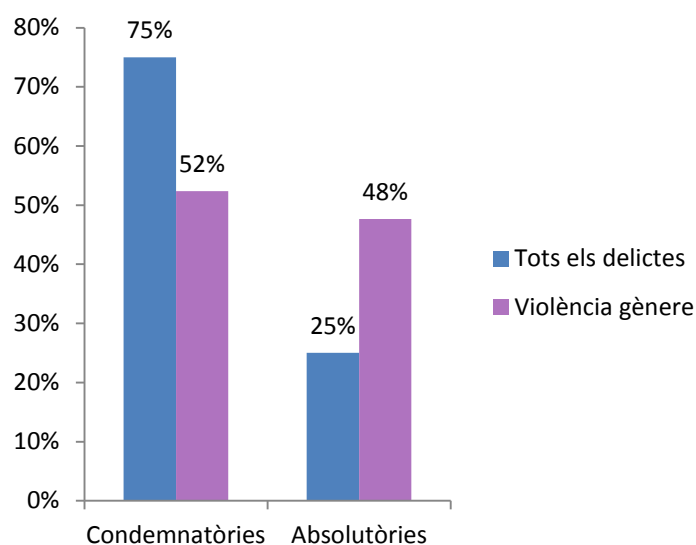
Li preguntem al jutge Pascual per aquestes dades i ens contesta que la violència de gènere no s'ha de mirar com una qüestió estadística. També afegeix que l'alt percentatge de sentències absolutòries ve donat pel fet que les dones, en moltes ocasions, es neguen a declarar: “si elles no declaren et quedes sense proves, ja que són la principal o l'única prova, i et veus obligat a fer una sentència absolutòria”. Aquesta explicació, però, no concorda amb les dades que hem observat al llarg d'aquest reportatge. Si ho recordem, el percentatge de dones que es neguen a declarar és del 12%, així doncs, d'on surten el 35,63% de condemnes absolutòries restants? El psicòleg Rubèn Sánchez ens explica que els casos en que el presumpte agressor acaba absolt venen donats per manca de proves que, el psicòleg, tradueix en manca d'investigació.

“No es tenen en compte els informes pericials de segons qui. Jo, per exemple, no sóc considerat un perit perquè, segons els tribunals, no sóc una persona objectiva i sempre estic de part de la víctima. Els jutges haurien de tenir present l'opinió dels professionals especialitzats en el tema. Podríem fer reunions, trobades, peritatges,...segur que així encertaríem molt més. Però no, sembla una guerra de dos bàndols”.

El magistrat Pascual no dóna especial importància al nombre de sentències absolutòries en violència de gènere i explica que s'hauria de fer un estudi sobre quin percentatge d'absolucions hi ha en altres delictes: “segur que ens trobem amb les mateixes xifres, potser una mica inferiors pel fet que les dones es fan enrere”.

Decidim fer aquest “estudi” per tal de comprovar si és cert que les sentències absolutòries en violència de gènere es troben en la mitjana de la resta de delictes. Per fer-ho, analitzem les dades publicades a la Memòria 2015 de la Fiscalia de Catalunya.

Gràfic 8: Comparativa sentències condemnatòries i absolutòries en violència de gènere envers altres delictes

Font: Memòria 2015 de la Fiscalia de Catalunya

Dels 28.791 casos per diferents delictes que van passar pels Jutjats Penals en procediments abreviats i judicis ràpids, 20.391 (70,82%) van acabar en sentència condemnatòria i 8.400 (29,18%) en absolutòria. Pel que fa les sentències de les Sales de Penal a l'Audiència Provincial, de 1.611 sentències, 1.276 (79,20%) van ser condemnatòries i 335 (20,80%) absolutòries. En resum, veiem que, com a mitjana, els delictes es resolen amb un 75% de sentències condemnatòries i un 25% d'absolutòries. Aquests percentatges xoquen amb els que ja hem presentat dels casos de violència de gènere: 52,37% condemnatòries i 47,63% absolutòries. I, encara que a les absolutòries li restem el 12% de renúncies de les dones, seguiran trobant-se més de 10 punts per sobre de la mitjana de sentències absolutòries.

Ajudes

Un aspecte que ens crida l'atenció de després dels judicis és la **indemnització** que ha de rebre la víctima per part de l'agressor. En el cas de l'Antonia i la seva filla, parlem de 143.022 euros. Els professionals de la Ciutat de la Justícia, però, ens diuen que l'Antonia difícilment veurà aquests diners. “S’hauria de comprovar que l'agressor és solvent, té ingressos o propietats. Aquest home no té recursos i no podrà pagar ni de bon tros els costos i danys psicològics ocasionats”, explica la Mosso Esther Viñas.

A banda de les indemnitzacions, una dona maltractada pot demanar des de l'inici, quan es tira endavant la denúncia i l'ordre de protecció, una **ajuda econòmica**. “Ridícula” és l'adjectiu que utilitza el magistrat Pascual per definir aquesta ajuda. “Surrealista” el del psicòleg Sánchez. Es tracta d'uns 400 euros mensuals en el cas que la dona no treballi. Si aquesta rep un mínim ingrés, l'ajuda li és retirada.”Una dona adulta, amb un fill o dos, vivint en un pis, què fa amb 400 euros? Res.” critica Sánchez.

Una altra ajuda que s'ofereix a les dones víctimes de violència de gènere és la **casa d'acollida**. Aquestes cases alberguen les dones i els seus fills dependents i ofereixen atenció integral. Les dones que hi entren poden encaixar en dos perfils diferents: o necessiten una total protecció per qüestions de seguretat, o no disposen de recursos econòmics per mantenir una llar. Aquestes cases estan pensades per estades temporals i curtes mentre es busca solucions concretes per cada un dels casos. Les úniques condicions que han de complir són les següents: que les afectades tinguin més de 18 anys i que estiguin disposades a seguir un tractament de recuperació. La ubicació de les cases d'acollida és totalment secreta i, tot i la nostra insistència per acostar-nos-hi, cap Punt d'Informació i Atenció a les Dones (PIAD) de Barcelona ens facilita informació. Per tant, ens ha resultat impossible contactar amb alguna dona que hi resideixi. El Jutge Carlos Pascual ens dona la seva opinió sobre aquesta ajuda:

“No conec cap dona que parli bé d'una casa d'acollida. L'agraeixen, evidentment, però quan tenen l'oportunitat se'n van. Les dones no tenen massa llibertat ja que veuen restringides les seves sortides i el contacte amb l'exterior. En el cas dels nens, molts no poden anar a l'escola com a mesura de protecció”.

Segons un estudi de les coordinadores de l'àrea Anàlisi Feminista del Sistema Penal de l'OSPDH, Elena La Torre i Aura Roig, a Barcelona cada dona disposa d'una habitació

pròpia per a ella a compartir amb els fills, en cas de tenir-ne. Aquest espai és molt reduït i s'ha de fer vida en espais compartits amb una mitjana de 25 persones.

“La convivencia era un jaleo. Éramos diez madres y cada madre tenía 2 o 3 hijos. Los fines de semana con tanto niño en la casa era un “show”, y como lloviera, que no se podía estar ni en la terraza, aún peor. Además, durante el fin de semana solo había una educadora, acabábamos todas de los nervios y los niños peleándose y corriendo por los pasillos. Los vecinos se quejaban”.⁶ (dona resident a una casa d'acollida a Barcelona).

Després de conèixer a grans trets les ajudes que pot rebre una dona víctima de violència de gènere, crida l'atenció que associacions com Erich Fromm denunciïn l'existència d'una “indústria del maltractament”. “La gent desconeix totalment aquesta situació i creu que les dones reben moltes ajudes, per això encara existeix el tòpic de les denúncies falses per aconseguir-les”, explica el jutge Carlos Pascual.

FINALS TRÀGICS

Desgraciadament, recórrer a les autoritats i a la justícia no sempre és sinònim de solució. De fet, dels 20 assassinats comptabilitzats a Espanya fins a dia d'avui durant el 2016, 10 de les dones havien denunciat prèviament el seu agressor i dues d'elles comptaven amb mesures de protecció en vigor. Unes dades escandaloses en comparació amb els sis últims anys ja que cal tenir en compte que ens trobem a mitjans d'any. Veiem les dades:

Gràfic 9: Dones assassinades per violència de gènere a Espanya tot i denunciar.

	Total de dones assassinades	Dones assassinades que van denunciar
2010	74	21 (28%)
2011	68	16 (23%)
2012	52	10 (19%)
2013	55	10 (18%)
2014	51	16 (31%)
2015	57	13 (22%)

Font: Memòria Anual de la Fiscalia (2010-2015)

⁶ Testimoni extret de: La Torre, E i Roig, A. (2011). Els recursos d'acolliment temporal per a dones sobreviscudes a situacions de violència masclista intrafamiliar. *OSPDH*

Tot i que és evident que el nombre de denúncies és molt baix tenint en compte la dimensió del problema, ens trobem amb que 86 dones, 96 si hi sumem les assassinades en el que portem de 2016, van morir a mans de les seves parelles tot i haver passat per la justícia en algun moment de la seva vida.

En el cas de Catalunya, hem volgut analitzar tots els casos d'assassinat per violència de gènere compresos entre 2013 i 2016. Per fer-ho, s'ha realitzat una taula⁷ que hem completat a partir de les informacions publicades per la premsa i del portal web *Feminicidio.net*. Aquest estudi ens indica que de les 25 dones assassinades a mans de la seva parella o exparella, vuit, el que suposa un 32%, havien demanat en algun moment l'ajuda de la justícia. D'aquestes vuit però, la meitat van fer-se enrere retirant les Ordres de Protecció, el que ens porta a pensar en la necessitat d'investigació sobre les pressions que pot rebre la dona amb què tant insisteix el psicòleg Rubèn Sánchez.

Totes les dades exposades conviden a reflexionar sobre per què l'Estat no va ser capaç de protegir i garantir la vida d'aquestes dones. Fent un cop d'ull a la Memòria Anual de 2015 de la Fiscalia General de l'Estat veiem que en alguns casos de dones assassinades l'agressor és absolt al poc temps o incompleix una Ordre de Protecció. També hi ha casos de dones que se'ls ha denegat l'ordre sol·licitada. En gran part de les dones assassinades, però, hi ha falta de persistència en l'incriminació de la víctima a través de la intenció d'aquesta de retirar la denúncia o d'acollir-se al seu dret a no declarar ni ser indemnitzada.

“Y muchas mujeres retiran sus denuncias porque es una agonía aguantar un proceso del que nunca sales entera. Tienes que pasar por un escáner para que decida alguien que no sabe lo que estás padeciendo, si mientes o no... tienes que "desnudarte" delante de una jueza fría y sin ninguna empatía, delante de una psicóloga, delante de la policía, delante de un forense que en la segunda consulta no tiene ni tu expediente y no sabe con quién habla... delante de amigos, de familiares, de gente que no te conoce... y aún así te ponen en duda.

Tienes que sacar fuerzas de un saco roto; pero yo ya no puedo más. Mi vida no tiene luz ni esperanza. Christian C. me robó todo. Él ganó”⁸

⁷ Taula. Dones assassinades per violència de gènere (2013-2016): Annex 4, p.64.

⁸ Carta que Sara Calleja, víctima de violència de gènere, va escriure abans de suïcidar-se descrivint la revictimització patida durant el procés judicial. Dirigida a la jutgessa que li va portar el cas.

4. Per ampliar coneixements

Context legal i conceptual de la Violència de Gènere

EVOLUCIÓ LEGISLATIVA I PENAL

Són moltes les modificacions que la legislació espanyola ha realitzat per tal de combatre la violència de gènere. No obstant, el legislador encara no ha aconseguit posar fi a aquesta xacra social. En aquest apartat farem un repàs a l'evolució legislativa i penal de la violència de gènere des dels anys 60 fins l'actualitat .

El nostre ordenament jurídic no sempre ha actuat en aquesta matèria. De fet, el menyspreu cap a la figura femenina és present a la legislació històrica, que no només no protegia els drets de la dona sinó que aquests eren inexistents. Ja el Codi Penal de 1870 recollia en el seu text la fórmula de la “venjança de sang”, que es concedia a pares i marits per matar filles i dones. Amb la promulgació del Codi Penal de 1944 pel règim franquista, es va reincorporar la venjança de sang sota el concepte d’“uxoricidi per causa d’honor”. L'article 428 recollia la figura de l'uxoricidi per adulteri en que l'home, en defensa del seu honor, podia lesionar o matar la seva dona sorpresa durant un adulteri, o la seva filla menor de vint-i-tres anys. La pena de desterrament era la que s'aplicava en tots aquells casos que van acabar amb la mort de la dona.

En l'àmbit del Dret civil, tampoc ens allunyem d'aquesta tendència. L'administració dels béns familiars eren competència exclusiva del marit, així com la pàtria potestat. De fet, la dona necessitava l'autorització del seu marit per gairebé tot: treballar, acceptar herències, donacions, etc.

El primer pas es va donar l'any 1978, amb l'aprovació de la **Constitució Espanyola**. En el primer article d'aquesta, Espanya es constitueix en un Estat Social i Democràtic de Dret, que té com a valors superiors de l'ordenament jurídic la llibertat, la justícia, la igualtat i el pluralisme polític. Al seu títol I, parla de drets com el de la vida i la integritat física i moral, la dignitat de la persona, el respecte al dret d'igualtat, el dret a l'educació i el ple desenvolupament de la personalitat, el dret de l'home i la dona a

contraure matrimoni en plena igualtat jurídica, i la protecció social, econòmica i jurídica de la família, els fills i les mares.

També podem observar aquest intent de canvi en l'article 9.2, que imposa als poders públics la obligació de promoure les condicions per tal que la llibertat i igualtat de l'individu i dels grups en que s'integra siguin reals i efectives, remouvint tots els obstacles que ho impedeixin o dificultin.

Aquests mandats de la Constitució, però, no trobaven un marc legislatiu adequat que solucionés el problema de la violència de gènere. La **Llei Orgànica 8/1983**, de 25 de juny, de Reforma Urgent i Parcial del Codi Penal podia suposar un bri d'esperança en l'eradicació de la violència de gènere. No obstant, aquesta es va limitar a suprimir l'expressió "autoritat marital", molt present a la Constitució.

Veiem, per tant, que la Constitució no contempla cap mesura de protecció cap a les dones. La violència domèstica seguia sent vista per les institucions i per la societat en general com un "assumpte privat" en el que ningú s'hi havia d'intrometre.

El 12 de maig de 1989, la publicació de l'**Informe de la Comissió de Relacions** amb el Defensor del Poble i dels Drets Humans, al Butlletí Oficial del Senat, reconeix per primer cop (de manera institucional) l'escassetat i falta de mitjans per fer front a la violència domèstica. A més, també intenta conscienciar de la gravetat d'aquest problema "social, de primera magnitud i de difícil solució". L'esmentat informe ofereix recomanacions sobre l'estudi i el coneixement de la situació de violència sobre les dones, mesures preventives i mesures policials i judicials en el tractament de la dona. També fa evident la necessitat de prestacions socials i modificacions legislatives, sol·licitant la implicació de les diverses administracions.

Uns dies més tard, el 21 de juny, es va promulgar la **Llei Orgànica 3/1989**, de Reforma del Codi Penal. Va ser el primer cop que es tipificava la violència habitual en l'àmbit familiar com una acció diferenciada de les lesions en sentit estricte a través de la redacció de l'article 425. Aquest precepte sancionava la violència física i habitual sobre el cònjuge, persona amb una relació d'afectivitat o fills. La pena amb la que es castigava era d'entre un mes i sis mesos de privació de llibertat.

Davant la insuficiència de l'anterior article per afrontar una situació cada cop més impactant en la sensibilitat ciutadana, es redacta l'**article 153 del nou Codi Penal de 1995**. Aquest recull el delictes de maltractament familiar habitual de l'article anterior però amb una nova redacció

“el que habitualmente ejerza violencia física sobre su cónyuge o persona a la que se halle ligado de forma estable por análoga relación de afectividad o sobre hijos propios o del conviviente, pupilos, ascendientes o incapaces que con él convivan o que se hallen sujetos a la potestad, tutela, curatela, o guarda de hecho de uno u otro”

que corregia i millorava els defectes de l'article 425. Per exemple, ja no es parla només de la violència sobre els propis fills, sinó també sobre els fills de la parella. També s'introdueix l'exigència de convivència (tot i que només dels nens) i s'incrementa notablement la pena, que passa a ser de sis mesos a tres anys. Aquest Codi Penal, però, tampoc recull el terme de “violència domèstica” o “violència de gènere”, resolent la violència física cap a la dona mitjançant l'aplicació genèrica de lesions constitutives de delictes o falta, segons el mal corporal causat, amb la possibilitat d'atenuar o agreujar la pena per raó de parentesc. A més, no existeix cap tipus de protecció efectiva sobre la dona víctima de violència de gènere i, a la pràctica, la major part dels agressors acabaven amb penes pecuniàries i arrestos domiciliaris, el que acabava suposant una condemna per a les pròpies víctimes.

Un punt d'inflexió, el cas d'Ana Orantes

Una d'aquestes víctimes va suposar un pas important en la lluita contra la violència de gènere. El 4 de desembre de 1997, **Ana Orantes** va explicar davant les càmeres de Canal Sur els quaranta anys de maltractaments a mans del seu marit. La rebel·lia de la dona no va agradar a la seva parella que, el 17 de desembre, la cremava viva al pati del seu domicili. La valentia d'Ana Orantes en trencar el seu silenci va aconseguir remoure consciències a Espanya, tant social com institucionalment, i va revolucionar tots els mitjans de comunicació. Des d'aquell dia, el tractament informatiu que es va donar a la violència domèstica i de gènere va canviar per complet, convertint el que es tractava com a crims passionals i aïllats en un problema social. A la implicació dels mitjans de comunicació s'hi van sumar els moviments d'associacions de dones i, entre ambdós,

van donar a conèixer la veritable magnitud del problema i van pressionar els poders públics.

En resposta a això, la primera de les grans reformes es va produir mitjançant la **Llei Orgànica 14/1999**, de 9 de juny. Aquesta modificació del Codi Penal atorgava més protecció a les víctimes de maltractaments. Les reformes més importants van ser:

1. En relació a la convivència derivada del matrimoni o relació d'afectivitat, s'amplia a tots aquells casos en que ja hagi desaparegut el vincle matrimonial o la convivència.
2. Es té en compte per primer cop un altre tipus de violència, la psicològica.
3. Es proporciona una definició legal d'habitualitat que es vertebrava al voltant de quatre dades: pluralitat d'actes, proximitat temporal, pluralitat de subjecte passiu sempre que sigui un dels integrants de la unitat familiar i, finalment, independència de que aquests actes hagin estat o no objectes d'enjudiciament anterior.

A més, es va facilitar la immediata protecció de la víctima de violència de gènere mitjançant la introducció d'una nova mesura que permetés el distanciament físic entre l'agressor i la víctima. També s'introdueix la cobertura legal necessària perquè no es produeixi confrontació visual entre les víctimes i el processat, i s'elimina definitivament la referència a la desobediència de les dones cap als seus marits.

L'11 de maig de 2001, el Consell de Ministres va aprovar el **II Pla Integral contra la Violència Domèstica** (2001-2004) que s'articulava en quatre grans àrees d'intervenció:

1. Mesures preventives i de sensibilització: coordinació i sensibilització de la població i de professionals de la comunicació, formació de professorat, alumnat, Forces i Cossos de Seguretat, òrgans judicials, sanitat, etc.
2. Mesures legislatives i procedimentals: mesures per perfeccionar la cobertura legal específica en violència domèstica.
3. Mesures assistencials i d'intervenció social: creació de recursos per a facilitar el procediment de la denúncia i proporcionar assistència de tipus sanitari, econòmic, laboral i psicològic.
4. La investigació: obtenció de dades fiables sobre violència de gènere.

En aquest Pla es van aprovar lleis importants:

La **Llei 38/2002**, de 24 d'octubre, de reforma parcial de la Llei d'Enjudiciament Criminal, per aprofundir en els anomenats “judicis ràpids”, donant lloc a una justícia immediata per acostar la dona al dret a la tutela judicial efectiva. També es pretenia acabar amb la impressió generalitzada de l'aparent impunitat dels ciutadans davant certs delictes, ja que, a causa del retràs en els processos penals, els imputats s'evadien de la justícia i reiteraven les conductes delictives.

La **Llei Orgànica 8/2002**, de 24 d'octubre, complementària de l'anterior, que permet que el Jutge d'Instrucció, en alguns casos, pugui dictar sentència, aportant major rapidesa i immediatesa als processos penals.

L'any 2003 resulta ser un any d'especial transcendència en l'àmbit de la violència de gènere:

Un dels fets més importants és l'aprovació de la **Llei 27/2003**, de 31 de juliol, reguladora de l'Odre de Protecció de les víctimes de violència domèstica. Aquesta llei va esdevenir amb l'objectiu de donar una resposta a la violència contra les dones unint les mesures cautelars penals sobre l'agressor, és a dir, aquelles destinades a impedir la repetició d'actes violents, amb les mesures protectores per evitar que les víctimes de violència domèstica, d'especial vulnerabilitat, quedin desemparades.

La **Llei Orgànica 11/2003**, de 29 de setembre, tipifica la violència domèstica habitual com delictes contra la integritat moral i la seva ubicació passa del Títol III “De las lesiones” al Títol VII “De las torturas y otros delitos contra la integridad moral”. Això fa que s'agregui la consideració de les lesions en l'àmbit familiar i les eleva a la categoria de delictes, el que obre la possibilitat a pena de presó i, en tot cas, la pena de privació del dret a la tinença d'armes. A més, s'amplia el cercle de les possibles víctimes i es té en compte la possibilitat que el jutge o tribunal sentenciador acordi la privació de la pàtria potestat. S'introdueix també que, en l'escala de les penes, s'imposarà una pena de la meitat superior quan els actes es produeixin en presència de menors, amb armes, en el domicili comú o el de la víctima, o trencant una de les penes o mesures cautelars i de seguretat.

A través de la **Llei Orgànica 15/2003**, de 25 de novembre, s'amplia la durada màxima de les penes d'allunyament i de no aproximació a la víctima, durant el període de presó, per prevenir els permisos de sortida, i després d'aquesta. A més de la prohibició de residir o acudir a determinats llocs, que ja era vigent, s'estableixen tres noves modalitats d'allunyament:

1. Prohibició d'aproximació a la víctima o altres familiars o persones que determini el Jutge o Tribunal. El penat no podrà acostar-se a ells, ni tampoc al seu domicili, llocs de treball, etc.
2. Prohibició de comunicació amb la víctima o altres familiars o persones que determini el Jutge o Tribunal, ja sigui escrita, verbal, visual o per mitjans electrònics.
3. Suspensió del règim de visites, comunicació i estades dels fills, així com la prohibició de comunicacions per mitjans informàtics i telemàtics.

La durada de les mesures assenyalades anteriorment no excedeix els deu anys si el delicte és greu, o cinc si ho és menys (abans, la fixació del termini de durada es deixava en mans del Jutge o Tribunal en funció de les circumstàncies i no podia excedir els cinc anys).

Com hem pogut observar, fins al 1999 no es van començar a fer reformes legals per fer front al problema de la violència domèstica. Des de llavors fins el 2003, l'increment de les agressions i el nombre de dones assassinades en mans de les seves parelles o exparelles no va deixar d'augmentar i, amb això, la crispació social. Nombrosos col·lectius de dones reclamaven una Llei Integral que donés una resposta a aquesta xacra social.

El 2004, el Parlament va aprovar per unanimitat la Llei Integral contra la Violència de Gènere.

LLEI INTEGRAL ESPANYOLA

La Llei Integral contra la violència de gènere, del 28 de desembre de 2004, va suposar una victòria per a les organitzacions de dones d'Espanya. La promulgació d'una "Llei General contra la violència de gènere" resulta una fita històrica en la lluita pels drets de les dones.

Aquesta llei va néixer amb el consens de tot l'arc parlamentari amb el principal objectiu de protegir les víctimes de maltractaments, perseguir els agressors, prevenir i evitar la violència de gènere i convertir-la en un problema social. De fet, l'article I de la llei ja va ser tota una declaració d'intencions:

"La violencia de género no es un problema que afecte al ámbito privado. Al contrario, se manifiesta como el símbolo más brutal de la desigualdad existente en nuestra sociedad. Se trata de una violencia que se dirige sobre las mujeres por el hecho mismo de serlo, por ser consideradas, por sus agresores, carentes de los derechos mínimos de libertad, respeto y capacidad de decisión."

La llei estableix una jurisdicció especial per la violència de gènere i pretén aconseguir una estreta coordinació de tots els agents implicats en el procés: forces i cossos de seguretat, fiscals, forenses, psicòlegs, magistrats, etc. Tots aquests reben una formació específica per tal que les víctimes siguin ateses per especialistes en la matèria.

A continuació es presenten tots els àmbits d'actuació de la Llei Integral:

- **RECOLZAMENT A LES VÍCTIMES:** La nova llei permetrà la creació de **serveis d'atenció i informació immediata** per tal de garantir a la víctima un primer assessorament legal i psicològic. També es crearà **centres d'emergència** on les dones hi podran assistir amb els seus fills, i **centres de recuperació integral**. Les dones víctimes de violència de gènere comptaran amb una **assistència jurídica especialitzada i gratuïta**. Un altre servei que es contempla són les **ajudes econòmiques** que permetin a les dones començar una nova vida: formació laboral, accés prioritari a vivendes de protecció oficial, bonificació a les empreses que les contractin, un fons de garantia de pagament d'aliments, etc. A més, tindran **drets laborals específics**, com adaptar la seva jornada de feina o extingir un contracte cobrant el subsidi d'atur.

- **MESURES JURÍDIQUES I PENALS:** Es crearà **Jutjats d'Igualtat i Assumples Familiars** a totes les províncies i capitals. En aquests jutjats es centralitzaran els temes civils i penals de la mateixa unitat familiar. Els jutges podran adoptar diverses **mesures de protecció**, segons la gravetat de cada cas: des de la sortida de l'agressor del domicili, l'allunyament i suspensió de les comunicacions fins la privació de la pàtria potestat i la custòdia dels menors o la suspensió del règim de visites. També es reforçaran les **penes contra els agressors**: les amenaces lleus es podran sancionar amb presó d'entre sis mesos a un any i el jutge podrà inhabilitar el progenitor de l'exercici de la pàtria potestat fins a cinc anys. En el cas de lesions la pena puja de dos a cinc anys si la dona és esposa o companya sentimental de l'agressor, tot i no haver-hi conviscut. La llei, a més, preveu que cada Fiscalia dels Tribunals Superiors de Justícia i de les Audiències Provincials tingui la seva pròpia **Secció de Violència Familiar** i que es creï la figura del **Fiscal contra la violència envers la dona**.

Efectivament, Seguint aquesta llei es van crear l'any 2005 els Jutjats de Violència sobre la Dona, una Delegació de Govern específica, un Observatori Nacional i les unitats especialitzades de la policia. També la figura del Fiscal contra la violència de gènere.

- **NOUS ÒRGANS ADMINISTRATIUS:** La llei contempla la creació d'una **Delegació de Govern contra la Violència de Gènere** (sota el Ministeri de Presidència i amb rang de Secretaria d'Estat), un **Consell Consultiu** i un **Observatori Nacional de Violència envers la dona** en el Ministeri de Treball i Assumples Socials.
- **EDUCACIÓ:** Es dona especial èmfasi a que la formació en el respecte a la igualtat entre homes i dones ha de ser una de les finalitats principals del sistema educatiu espanyol. Aquest principi d'igualtat es transmetrà des d'educació infantil fins a batxillerat i l'Administració haurà de revisar els materials i llibres de text per garantir que no fomenten la desigualtat. A més, les organitzacions de dones, l'Institut de la Dona i experts reconeguts en la lluita contra la violència de gènere tindran presència en el Consell Escolar de l'Estat.

- **PUBLICITAT:** L'associació del cos femení amb un producte concret es considerarà il·lícit. D'aquesta manera, les associacions i institucions que treballen per la igualtat podran sol·licitar la retirada d'un anunci quan ho considerin oportú.
- **ALTRES MESURES:** Creació d'unitats especialitzades en prevenció de la violència de gènere i aplicació de programes específics als agressors empresonats.

La Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, és, doncs, la norma que regeix les actuacions de l'Administració General de l'Estat en matèria de violència de gènere. Des del punt d'inflexió que va suposar aquesta llei, les Comunitats Autònomes han desenvolupat una sèrie de normes que han permès adaptar les actuacions a les circumstàncies de cada comunitat i, així, ampliar les polítiques contra la violència de gènere. De fet, totes les Comunitats Autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla han desenvolupat (amb competència exclusiva per fer-ho, o no) polítiques sobre aquesta matèria, a través de lleis concretes, plans integrals, programes i protocols d'actuació per prevenir i eliminar aquesta xacra social.

A Catalunya, concretament, regeix la llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

LLEI CATALANA CONTRA LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

L'**Estatut de Catalunya** (Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol) ja dona un tracte molt sensible a les dones i aborda de manera específica els drets d'aquestes davant la violència masclista. L'article 19, per exemple, determina com a drets de la dona "el lliure desenvolupament de la personalitat i la capacitat personal, viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, maltractaments i tot tipus de discriminació". Més endavant, l'article 41.3 estableix com un dels principis rectors de les polítiques públiques el deure de fer front a la violència:

"Les polítiques públiques han de garantir que s'afrontin de manera integral totes les formes de violència contra les dones i els actes de caràcter sexista i discriminatori; han

de fomentar el reconeixement del paper de les dones en els àmbits cultural, històric, social i econòmic, i han de promoure la participació dels grups i les associacions de dones en l'elaboració i l'avaluació d'aquestes polítiques”.

A més, a l'article 153, s'exposa que, tal com estableix l'Estat, correspon a la Generalitat

“la regulació de les mesures i els instruments per a la sensibilització sobre la violència de gènere i per a detectar-la i prevenir-la, i també la regulació de serveis i recursos propis destinats a aconseguir una protecció integral de les dones que han patit o pateixen aquest tipus de violència.”

En virtut d'això, s'aprova la **Llei 5/2008**, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Aquesta dóna un nou impuls per consolidar la voluntat dels poders públics catalans en la lluita contra la violència masclista, concretant l'obligació d'intervenir-hi a través de protocols i de seguir mesures de prevenció.

La Llei 5/2008 utilitza l'expressió “violència masclista”, ja que considera que “masclisme” és el concepte que, de forma més general, defineix “les conductes de domini, control i abús de poder dels homes sobre les dones” i que ha imposat un model de masculinitat que se segueix considerant superior a la societat.

Finalment, tenir en compte l'existència a Catalunya de la **Llei 17/2015**, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes. L'objectiu d'aquesta és establir i regular els mecanismes i recursos per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no discriminació per raó de sexe. Tot i no tractar-se d'una llei específica sobre violència de gènere, ratifica tots els punts de la llei 5/2008.

CONCEPTES CLAU

Un cop ja ens hem pogut fer una idea del marc legislatiu que envolta la violència de gènere, és necessari entendre un seguit de conceptes relacionats amb aquesta. El coneixement dels següents conceptes pot ser útil per a la correcta comprensió del reportatge.

VIOLENCIA SOBRE LA DONA

Durant la Conferència Mundial dels Drets Humans, celebrada a Viena l'any 1993, l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar la Declaració sobre l'Eliminació de la Violència contra la Dona. El primer article d'aquesta, defineix la violència sobre la dona com: "Tot acte de violència basat en la pertinença al sexe femení que tingui o pugui tenir com a resultat un dany o patiment físic, sexual o psicològic per a la dona, així com les amenaces de tals actes, la coacció o la privació arbitrària de la llibertat, tant en la vida pública com en la privada". Aquesta definició va constituir una fita a nivell internacional, ja que tracta la violència sobre la dona dins de l'àmbit dels drets humans.

VIOLENCIA DE GÈNERE

Es tracta d'una forma específica de violència sobre la dona, per tant, és més restrictiva. La veiem definida a la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre:

"Todo acto de violencia física o psíquica, incluidas las agresiones a la libertad sexual, las amenazas, las coacciones o la privación arbitraria de libertad que, como manifestación de la discriminación, la situación de desigualdad y las relaciones de poder de los hombres sobre las mujeres, se ejerce sobre éstas por parte de quienes sean o hayan sido sus cónyuges, o de quienes estén o hayan estado ligados a ellas por relaciones similares de afectividad, aún sin convivencia".

A efectes d'aquesta llei, es tracta d'una violència que té lloc en l'àmbit de la parella o ex parella, tot i no conviure junts, en la que el subjecte actiu sempre serà l'home i el passiu la dona.

VIOLÈNCIA DOMÈSTICA

Consisteix en la violència física o psíquica exercida tant per un home com per una dona dins l'entorn familiar (a excepció dels casos que constitueixen violència de gènere). Atenent a l'article 173.2 del codi penal, serà violència domèstica:

- Quan l'exerceixi la **dona** sobre l'home o dona que sigui o hagi estat parella sentimental, encara que no hagin conviscut junts.
- Quan l'exerceixi l'**home** sobre l'home que sigui o hagi estat parella sentimental, encara que no hagin conviscut junts.
- Quan l'exerceixi l'**home o la dona** contra descendents, ascendents, germans, menors o incapaços que convisquin amb ell/ella, contra qualsevol persona que es trobi integrada en el nucli de la convivència familiar i contra algun familiar o persona que, per la seva especial vulnerabilitat, es trobi sotmès a la custòdia o guarda en centres públics o privats.

ORDRE DE PROTECCIÓ

“L'Ordre de Protecció és una resolució judicial creada amb l'objectiu que les víctimes de violència de gènere, a través d'un ràpid i senzill procediment judicial davant del Jutjat d'Instrucció, puguin obtenir un estatut integral de protecció que compregui mesures penals, civils i assistencials i de protecció social.[...] S'aplica en els casos en què existeixen indicis fundats de comissió de delictes o faltes de violència i existeix una situació objectiva de risc per a la víctima”⁹

La persona víctima de violència de gènere pot sol·licitar l'Ordre de Protecció davant del jutge, el fiscal, les Forces i Cossos de Seguretat, les Oficines d'Atenció a les víctimes, els serveis socials o institucions assistencials dependents de les Administracions Públiques i els Serveis d'Orientació Jurídica dels Col·legis d'Advocats. En fer-ho, ha d'omplir un **formulari**¹⁰ on detalli el cas, les seves dades i les del seu agressor.

La sol·licitud s'ha de remetre de manera immediata al Jutge de Guàrdia o al Jutge de Violència Sobre la Dona. Al jutjat de guàrdia, un cop rebuda la sol·licitud, el Jutge convoca una **audiència** o compareixença urgent que s'haurà de celebrar en un termini

⁹ Consell General del Poder Judicial

¹⁰ Annex 5, p.67: Formulari d'Ordres de Protecció

màxim de 72 hores. La declaració es fa per separat i, durant aquesta, el Jutge ha d'adoptar les mesures necessàries per evitar una confrontació entre l'agressor i la víctima, els seus fills i la resta de membres de la família.

En cas que a la sol·licitant se li concedeixi l'Ordre de Protecció, es poden aplicar, depenent de cada cas, un seguit de **mesures** penals, civils i assistencials:

1. Mesures penals:

- Privatives de llibertat.
- Ordre d'allunyament.
- Prohibició de la comunicació.
- Prohibició de tornar al lloc del delictes o de residència de la víctima.
- Retirada d'armes o altres objectes perillosos

2. Mesures civils:

- Atribució de l'ús i gaudi de l'habitatge.
- Règim de custòdia, visites i comunicació amb els fills.
- Prestació d'aliments.
- Mesura de protecció al menor per evitar un perill o perjudici.

3. Assistència i protecció social

ORDRE D'ALLUNYAMENT

Pena privativa de drets que es configura jurídicament com “prohibició d'aproximació o comunicació amb la víctima o aquells familiars que determini el jutge”. L'ordre d'allunyament prohibeix l'aproximació de l'acusat a la víctima allí on es trobi. La llei, però, no estableix la distància que s'ha de fixar i és l'òrgan judicial qui determina les distàncies, partint d'un mínim imprescindible per garantir l'efectivitat però sense retallar altres drets de l'acusat. Hi ha diferents factors que determinen la distància d'allunyament. Per exemple, el jutge podrà tenir en compte la relació particular amb la víctima, la situació dels domicilis o si existeixen fills en comú. Hi ha casos en què el municipi de residència és tan petit que una gran distància implicaria a l'agressor no

poder moure's amb un mínim de llibertat, o altres en què la distància es redueix per no impedir l'activitat laboral de l'acusat, que treballa prop del domicili de la víctima.

A més de la prohibició d'acudir a determinats llocs i apropar-se a la víctima, la mesura inclou la prohibició de comunicació amb la dona maltractada. Aquesta comunicació engloba tots els mitjans possibles: ni parlar cara a cara, ni mitjançant terceres persones, ni cartes, trucades o missatges telefònics, ni a través de xarxes socials o correu electrònic.

L'ordre d'allunyament també es pot adoptar com a mesura cautelar, si el jutge ho creu oportú, durant la instrucció del cas per tal de protegir la víctima de possibles represàlies o perjudicis.

El principal requisit per demanar una ordre d'allunyament és la denúncia de la comissió d'un delictes. Aquesta arribarà a mans del jutge que, tenint en compte les circumstàncies del delictes, podrà decretar la mesura. Perquè això es produeixi, però, la víctima ha d'acreditar, mitjançant l'aportació de proves suficients, la comissió del delictes per tal que el jutge tingui uns indicis clars i fundats que el portin a decretar la mesura per protegir la víctima.

Quan no es tracta d'una mesura cautelar del jutge sinó d'una pena privativa de dret en sentència judicial, el Codi Penal estableix que es tracta d'una pena accessòria i no d'una principal, pel que serà complementària de la imposició d'una altra pena com pot ser la de multa o treballs comunitaris.

L'ordre d'allunyament és de compliment obligatori i, per assegurar la seva eficàcia, el jutge pot decretar l'adopció de mesures de control. El més usat és el del control telemàtic. Quan l'ordre d'allunyament és igual o major de 500 metres es fa ús de les polseres GPS que permeten controlar la localització exacta en cada moment, alertant els serveis policials si es produeix un incompliment de l'ordre. Quan això es produeix, s'estarà cometent un delictes, tal i com està tipificat a l'article 468 del Codi Penal. Tota aproximació a la víctima per sota de la distància establerta o qualsevol comunicació amb la aquesta comportarà un trencament de l'ordre. Cal destacar que en aquest delictes serà irrellevant l'element subjectiu. És a dir, si la víctima té la voluntat de veure's amb

l'agressor. En tractar-se d'una mesura de protecció, s'ha de complir de manera efectiva durant el temps establert ja que s'ha considerat prèviament la importància d'adoptar la mesura.

Quan les trobades entre víctima i agressor es produeixin de manera fortuïta, aquest darrer sortirà impune.

La definició dels següents vuit conceptes ha estat extreta de la llei catalana 5/2008 de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista:

SENSIBILITZACIÓ

Conjunt d'accions pedagògiques i comunicatives que tenen com a objectiu generar modificacions en l'imaginari social per tal d'avançar cap a l'eradicació de la violència masclista.

PREVENCIÓ

Conjunt d'accions encaminades a evitar o reduir la incidència de la problemàtica de la violència masclista a través de la reducció dels factors de risc, de cara a impedir-ne la normalització i encaminada a sensibilitzar la ciutadania i, en especial, les dones, en el sentit que cap forma de violència és justificable o tolerable.

DETECCIÓ

Posada en funcionament de diferents instruments teòrics o tècnics que permetin fer visible i identificar la problemàtica per mitjà de la reducció de factors de risc tant si apareix de forma precoç com de forma estable, i que permetin també conèixer les situacions en les quals s'ha d'intervenir, per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat.

ATENCIÓ

Conjunt d'accions destinades a una persona perquè pugui superar les situacions i les conseqüències generades per l'abús en els àmbits personal, familiar i social, tot garantint-ne la seguretat i facilitant-li la informació necessària sobre els recursos i els procediments perquè pugui resoldre la situació.

RECUPERACIÓ

Etapa del cicle personal i social d'una dona que ha viscut situacions de violència en què es produeix el restabliment de tots els àmbits danyats per la situació viscuda.

REPARACIÓ

Conjunt de mesures jurídiques, econòmiques, socials, laborals, sanitàries, educatives i similars, preses pels diversos organismes i agents responsables de la intervenció en l'àmbit de la violència masclista, que contribueixen al restabliment de tots els àmbits danyats per la situació viscuda.

VICTIMITZACIÓ PRIMÀRIA

Conseqüències físiques, psicològiques, econòmiques i d'altres tipus que ha d'afrontar la víctima de violència de gènere arran de l'agressió patida.

VICTIMITZACIÓ SECUNDÀRIA (Revictimització)

Experiència personal de la víctima amb el sistema policial i judicial o les institucions que l'atenen durant el procés de reparació que resulta negativa.

5. Conclusions

“La legislació espanyola de violència de gènere és força bona a la teoria, però cal que ens fixem en la pràctica, quan les dones són revictimitzades a causa d’aquesta”. Són les paraules de l’advocada Mercè Claramunt que, després de l’elaboració del reportatge, han quedat més que justificades.

Després de realitzar el present treball i entrevistar persones expertes i víctimes de violència de gènere, podem afirmar que les dones pateixen, en molts casos, el que es coneix com segona victimització. Es tracta d’un patiment afegit provocat per les institucions i els diferents professionals encarregats d’assistir la víctima: magistrats, policies, advocats, psicòlegs, funcionaris...Aquest nou dany psíquic que rep la dona, per tant, es genera per la intervenció d’aquelles persones de les que la víctima espera ajuda i suport, i pot suposar una gran frustració per a la dona. Cal tenir en compte, a més, que moltes de les víctimes de violència de gènere es converteixen en persones vulnerables, el que fa més fàcil que les negligències del sistema afectin molt perjudicialment sobre elles. A més, la resposta que els serveis d’atenció ofereixin a la dona pot determinar les futures actuacions d’aquesta i, per tant, cal que sigui adequada a cada situació.

Al llarg del reportatge “El costat fosc de la denúncia” hem detectat un conjunt de males pràctiques envers la dona que val la pena recordar breument a tall de conclusió. Evidentment, no totes les dones que denuncien la violència de gènere s’han d’afrontar a tots els entrebancs, però farem un repàs dels més comuns.

Ja a la primera presa de contacte amb el funcionari policial la dona comença a patir els primers problemes, sent analitzada sota sospita i sense tenir la possibilitat real de tirar endavant una denúncia per violència psicològica. Una altra dificultat afegida és la falta d’especialització de les comissaries, on policies sense formació en el tema es converteixen en el vincle entre la dona amb la justícia. Aquesta falta de formació, però, no és exclusiva dels policies. Molt pocs professionals han estat formats en matèria de violència de gènere fins la preocupant situació, plasmada al reportatge, que un magistrat del Jutjat de Violència de Gènere, “l’esglaió més alt”, no ha rebut cap ensenyament sobre com tractar les víctimes en tota la seva carrera professional.

D'aquesta falta de sensibilització i tacte deriven altres problemes com poden ser els prejudicis masclistes i el llenguatge brusc que algunes víctimes i professionals han detectat en diferents fases del procés judicial.

Pel que respecta la primera compareixença, les dones són segrestades tot el matí en petites sales mal equipades i compten amb el risc de creuar-se amb l'agressor pels passadissos. Moltes passen per aquest mal tràngol per aconseguir una Ordre de Protecció que, tenint en compte les dades, difícilment veuran si no és un clar cas de perill. I, el més preocupant no és que se'n concedeixin poques, que també, sinó que dones que l'han rebut per clars indicis de perillositat del seu agressor, puguin retirar-la sense més. El mateix passa quan les dones s'emparen en la dispensa del dret de declarar i el cas s'arxiva. Tots els professionals entrevistats han reconegut que no es produeix cap tipus d'investigació per saber si realment la dona desitja fer-se enrere o ha estat pressionada a fer-ho. Potser, les 96 dones que, tot i haver passat per la justícia, han estat assassinades durant els últims set anys a Espanya no haurien topat amb un final tràgic si s'hagués optat per la investigació dels casos.

Un, dos i fins i tot tres anys poden passar des del dia de la denúncia fins el judici, un temps durant el qual és necessari que es produeixi la recuperació de la dona. Per aconseguir aquesta recuperació les víctimes han de veure's acompanyades per un assessorament psicològic que, en molts casos, és inexistent o molt precari. La sobresaturació dels serveis fa que la dona no pugui ser atesa en bones condicions i, a més, la manca d'informació que rep i la dificultat de comprensió dels termes jurídics aconseguixen que es trobi perduda i sola durant el temps d'espera fins el judici.

El dia del judici les dones han de reconstruir a la perfecció els episodis, en molts casos traumàtics, de violència. I no ho fan soles, les acompanya a pocs metres el seu agressor que, si la dona ha estat afortunada i ben informada, estarà tapat per una mampara per evitar el contacte visual. Depenent del magistrat o magistrada, a més, la víctima haurà de suportar que es qüestionin les seves declaracions i, fins i tot, que es passi a jutjar altres aspectes com la seva forma de vida, d'educar els fills o de vestir. Després del judici, moltes de les sentències són absolutòries, les ajudes que rep la dona escasses i el seu seguiment nul.

És evident, per tant, que tot el procediment explicat necessita molts canvis. Els poders públics s'haurien de fer preguntes com les següents: què s'està fent malament perquè la víctima no sostingui la denúncia en el temps? Com es pot evitar que s'acullin al dret a no declarar contra l'agressor? Cal que els legisladors reflexionin sobre el nombre elevat de sentències absolutòries, i sobre la necessitat d'investigació més enllà dels jutjats, tenint en compte el testimoni primordial de familiars, veïns o amics així com dels informes mèdics o psicològics.

Cal que s'aposti per uns professionals sensibilitzats i conscienciats que actuïn amb delicadesa i eficàcia des del primer moment per reduir la càrrega de culpabilitat que arrossegueu moltes dones víctimes de violència de gènere. També, que aquests professionals informin les dones dels seus drets però, a més, que demostrin a la persona que no està sola i que té tot un equip vetllant per ella. Cal suprimir els prejudicis masclistes d'entre magistrats, policies, advocats, psicòlegs i funcionaris i, el que és més important, formar-los de manera estricta en matèria de violència de gènere.

Si bé és cert que el masclisme segueix present a la nostra societat, no podem permetre, per les terribles conseqüències que comporta, que els jutjats de Violència de Gènere siguin un reflex d'aquesta societat.

6. Bibliografia

- Alhambra, P., Magro, V., Millán, M.J. (2009). *Estudi sobre l'aplicació de la Llei Integral contra la Violència de Gènere per les Audiències Provincials*. CGPJ.
- Amnistía Internacional (2005). *España: más allá del papel: hacer realidad la protección y la justicia para las mujeres ante la violencia de género en ámbito familiar*. Madrid.
- Asociación Erich Fromm. El miedo a la libertad.
<http://www.asociacionerichfromm.org/>
- Bodelón, E (2014). Violencia Institucional y Violencia de Género. *Anales de la Cátedra Francisco Suárez*, 48, 131-155.
- Castellano, F.; Nieto-Morales C. i Calderón, A. (2014). *Guía de Intervención Judicial sobre Violencia de Género*. Ed. Dykinson .
- Cerrato, E. (2014). *Protección de las víctimas de violencia de género en la UE: estudio preliminar de la Directiva 2011/99/EU sobre la orden europea de protección*. Universitat Rovira i Virgili. Tarragona.
- Código Penal de 1944. Universitat de Barcelona. Recuperat el 4 de març de 2016 de: <http://www.ub.edu/ciudadania/hipertexto/evolucion/textos/1944.htm>
- El dit a la nafra (blog personal del psicòleg Rubèn Sánchez). Recuperat el 13 de gener de 2016 de: <http://elditalanafra.blogspot.com.es>
- Feminicidio.net. <http://www.feminicidio.net/>

- Heim, D (2014). Acceso a la Justicia y Violencia de Género. *Anales de la Cátedra Francisco Suárez*, 48, 107-129.
- Historia de la Ley Integral contra la Violencia de Género española. *Mujeres en red*. Recuperat el 2 de febrer de 2016 de :
<http://www.mujeresenred.net/spip.php?article1315>
- II Plan Integral Contra la Violencia Doméstica 2001-2004. *Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales*, 40. Recuperat el 6 de desembre de 2016 de:
http://www.empleo.gob.es/es/publica/pub_electronicas/destacadas/revista/numeros/40/Informes02.pdf
- La Torre, E i Roig, A. (2011). Els recursos d'acolliment temporal per a dones sobreviscudes a situacions de violència masclista intrafamiliar. *OSPDH*. Recuperat el 5 de maig de 2016 de:
<http://www.ub.edu/ospdh/sites/default/files/documents/Article%20centres%20acollida%20catal%C3%A1.pdf>
- Laurenzo, P i Álvarez, R.M (2010). *La Violencia de género en la ley: reflexiones sobre veinte años de experiencia en España*. Ed. Dykinson.
- León, L. Estudio del actual artículo 173 del Código Penal. *Revista Baylio*. Ceuta.
- *Macroencuesta Violencia Contra la Mujer 2015*. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Recuperat el 20 de gener de:
<http://www.msssi.gob.es/gabinetePrensa/notaPrensa/pdf/30.03300315160154508.pdf>
- *Memoria 2015*. Fiscalía de la Comunidad Autónoma de Cataluña. Recuperat el 12 de maig de 2016 de:
https://www.fiscal.es/fiscal/publico/ciudadano/fiscalias_territoriales/cataluna/memoria_y_estadistica

- *Memoria 2015*. Fiscalía General del Estado. Recuperat el 12 de maig de 2016 de: https://www.fiscal.es/fiscal/publico/ciudadano/documentos/memorias_fiscalia_general_estado
- Observatorio contra la Violencia Doméstica y de Género. *La violencia sobre la mujer en la estadística judicial: Datos anuales 2015*. Recuperat el 9 de desembre de 2015 de: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Violencia-domestica-y-de-genero/Actividad-del-Observatorio/Datos-estadisticos/>
- Oneca, J.A. El Código Penal de 1870. *Anuario de Derecho Penal y Ciencias Penales*. BOE. Recuperat el 24 de gener de 2016 de: https://www.boe.es/publicaciones/anuarios_derecho/articulo.php?id=ANU-P-1970-20022900252
- Torres, M.C. (2014). Y después de la denuncia por violencia de género, ¿qué? *Eldiario.es*. Recuperat el 23 de març de 2016 de: http://www.eldiario.es/agendapublica/impacto_social/despues-denuncia-violencia-genero_0_316018722.html

Lleis consultades:

- Constitución Española (1978). BOE, 311.
- Llei Orgànica 8/1983, de 25 de juny, de Reforma Urgent i Parcial del Codi Penal. BOE, 152.
- Llei Orgànica 3/1989, de 21 de juny, d'actualització del Codi Penal. BOE, 148.
- Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal. BOE, 281.
- Llei Orgànica 14/1999, de 9 de juny, de modificació del Codi Penal de 1995, en matèria de protecció a les víctimes de maltractaments i de la Llei d'Enjudiciament Criminal. BOE, 138
- Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere. BOE, 313

- Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. BOE, 172.
- Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. DOGC, 5123.
- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes. DOGC, 6919

7. Annexos

1- ENQUESTA COMPARTIDA AL GRUP DE FACEBOOK “FÒRUM PER A VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE”

- **Gènere**

- ☐ Dona
☐ Home

- **A quina ciutat viu?**

- **Ha estat vostè víctima de violència de gènere?**

- ☐ Sí
☐ No

- **Si la resposta anterior ha estat afirmativa, ha denunciat el seu cas?**

- ☐ Sí
☐ No

- **Quina és la seva confiança en el sistema judicial en relació a la violència de gènere?**

	1	2	3	4	5	
Molt baixa	☐	☐	☐	☐	☐	Molt alta

- **La falta de comprensió de termes jurídics ha suposat per a vostè una preocupació?**

- ☐ Sí
☐ No massa
☐ No

- **Creu que l'empatia i sensibilització dels professionals ha estat l'adequada?**

- ☐ Sí
☐ No

- **Creu que la dona pateix una segona victimització durant el procés judicial en violència de gènere?**

☐ Sí

☐ No

- **Té alguna aportació d'interès sobre el tema?**

2- INFORME OFICIAL DELS FETS CAS ANTONIA

AUDIENCIA PROVINCIAL DE BARCELONA
SECCIÓN VIGÉSIMA
SUMARIO NUM. 20 / 2015

JUZGADO DE VIOLENCIA SOBRE LA MUJER NUM. 3 DE BARCELONA
SUMARIO NUM. 3 - 2014

Sec 20

9-2-16

104

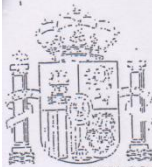
A LA SALA

EL FISCAL, despachando el trámite previsto por el art. 650 de la LECrim, formula escrito de acusación contra **ARTHUR** en base a las siguientes conclusiones provisionales:

PRIMERA.- Se dirige acusación contra el procesado, **ARTHUR** mayor de edad, nacido en Filipinas, con NIE , con autorización administrativa para residir en el Estado Español y sin antecedentes penales, quien desde hace aproximadamente 13 mantenía una relación estable de pareja con la Sra. Antonia conviviendo juntos a la fecha de los hechos en el domicilio sito en la calle Erasme de Janer num. 11, de Barcelona. En dicho domicilio residían también dos hijos, menores de edad, de la Sra. Jennifer y Joshua

A -- En hora no determinada pero en todo caso comprendida en el día 1 de octubre de 2014, cuando el procesado, el Sr. Arthur se encontraba junto con su pareja sentimental, la Sra. Antonia en el domicilio donde la misma trabajaba, sito en la calle Napols num. 300 de Barcelona, iniciaron una fuerte discusión motivada porque ella le manifestaba su expreso deseo de finalizar la relación entre ambos, en el transcurso de la cual, el Sr. guiado por el ánimo de alterar la paz y el sosiego personal de la Sra. cogió un cuchillo, y esgrimiéndoselo, le manifestó expresiones tales como: "NO PUEDO DEJARTE ENTIÉNDELO", "TE VOY A MATAR EN ESTA CASA", "VOY A TIRARME JUNTO CONTIGO POR LA VENTANA, NADIE SABRÁ LO QUE HA OCURRIDO", causando todo ello un evidente temor en la misma.

B -- En fecha y hora no determinada pero en todo caso comprendida en los días 7 y 8 de octubre de 2014, cuando el procesado, el Sr. Arthur Madrid, se encontraba en el domicilio familiar, sito en la calle Erasme de Janer de Barcelona, se dirigió hacia la Sra. Antonia y tras recriminarle su comportamiento, volvió a coger un cuchillo, y poniéndolo delante de su pareja sentimental, movido por el ánimo de amedrentarla, en presencia de los dos hijos menores de edad de la misma, le dijo: "YO CADA VEZ QUE TE VEO NO PUEDO SOPORTAR QUE NO ESTEMOS JUNTOS, HE TENIDO MUCHOS SACRIFICIOS POR VOSOTROS EN ESTOS AÑOS", "YO PUEDO MATAROS A LOS TRES".

C-- Sobre las 22.30 horas del día 20 de octubre de 2014, cuando el procesado, el Sr. Arthur [redacted] regresó al domicilio familiar, sito en la calle Erasme de Janer num. 11, [redacted] de Barcelona, comenzó a discutir con la Sra. Antonia [redacted] en el salón, ya que la misma le seguía reiterando su voluntad de finalizar la relación, extremo que él seguía sin aceptar. Ante tal situación la Sra. [redacted] se fue al dormitorio de su hija y cuando el procesado la siguió, ella le manifestó que saldría del domicilio, momento en el que el Sr. Arthur [redacted] le dijo que esperara, y una vez en el pasillo, se dirigió hacia ella y simulando abrazarla, guiado por el ánimo de acabar con su vida, de forma súbita e imprevisible la agarró del cuello por detrás y sacó un cuchillo, de unos 12 centímetros de hoja, que había cogido previamente, y con el que de forma inopinada le propinó varias puñaladas en la zona abdominal, sin que nada pudiera hacer la misma por defenderse.

Cuando la Sra. [redacted] cayó al suelo, el Sr. Arthur [redacted] se colocó encima de ella y continuó asestándole múltiples cuchilladas en el abdomen, tórax y extremidades superiores, momento en el cual, la hija menor de edad de la misma, la Sra. Jenifer [redacted] cogió una almohada y se colocó entre su madre y el procesado, quien aun así siguió clavando el cuchillo a su pareja sentimental, la Sra. Antonia [redacted] y cortando superficialmente a la menor Jenifer.

Finalmente la Sra. Antonia [redacted] pudo arrebatarse el cuchillo al procesado y lanzarlo debajo de un armario del dormitorio, momento en el cual el Sr. Arthur [redacted] huyó apresuradamente del domicilio, pudiendo la menor Jenifer [redacted] pedir ayuda y avisar a la policía y los servicios sanitarios.

La Sra. Antonia [redacted] a consecuencia de estos hechos sufrió lesiones, que comprometieron su vida y que afectaron a órganos y estructuras vitales, consistentes en múltiples heridas por arma blanca: concretamente 4 heridas en región superior de tórax, 4 heridas a nivel abdominal, de ellas 2 superficiales a nivel epigástrico y otras dos en región inframamaria derecha (una de ellas penetrante en abdomen), 1 herida en omoplato izquierdo y múltiples heridas en extremidad inferior izquierda: 4 en cara anterior y 3 en cara posterior de brazo, 1 en cara anterior y 2 en cara posterior de antebrazo y herida en cara dorsal de mano (en región interdigital de 1º y 2º dedos), lesión trasfisiante hepática en segmento IV, con hemoperitoneo secundario, hemotórax-neumotórax, sepsis por catéter venoso central, trombosis venosa profunda, secundaria a retirada de catéter y reacción adaptativa a violencia de género. Dichas lesiones precisaron para su sanidad tratamiento médico quirúrgico, que de no haber sido recibido le hubieran producido la muerte, consistente en intervención quirúrgica mediante laparotomía media y sutura del resto de las heridas, transfusión de 3 unidades de plasma y 4 concentrados de hematies más sueroterapia en la intervención, drenaje torácico derecho por hemotórax y tratamiento farmacológico consiste en analgésicos, antiinflamatorios, antibioticoterapia, tratamiento anticoagulante, y tratamiento con infiltraciones de corticoides a nivel de cicatrices queloides, tratamiento psicológico individual y grupal, tardando en curar 143 días todos ellos impositivos para sus ocupaciones habituales y 30 de los cuales fueron de hospitalización.

3- SENTÈNCIA CAS ANTONIA

27/29

de las costas causadas por el ejercicio de la acusación que han de diferenciarse de las costas atribuibles al proceso mismo, de automática imposición conforme al artículo 123 del Código Penal. Tanto por regir, en cuanto a la de la acusación, el principio de rogación, al tratarse de materia diferenciada del derecho penal material, cuanto porque sin preceder dicha expresa petición la parte condenada no habría tenido ocasión de aprestarse a la defensa frente a la misma.”

Aplicada la anterior doctrina al caso de autos se observa que la acusación particular en su escrito de conclusiones provisionales, elevado a definitivas salvo en lo referente a la responsabilidad civil que modificó, no solicitó la imposición de las costas generadas por su actuación de forma expresa, por lo que no procede su imposición.

Vistos los artículos de general y pertinente aplicación,

FALLAMOS:

CONDENAMOS al procesado ARTHUR [REDACTED], como autor de un delito de amenazas, previsto y penado en el art. 169.2 del CP, concurriendo la circunstancia mixta de parentesco prevista en el art 23 del CP, como agravante, a la pena de DOS AÑOS DE PRISIÓN, inhabilitación especial para el derecho de sufragio pasivo durante el tiempo de la condena.

Por aplicación del art. 57 del CP se prohíbe al procesado aproximarse a menos de mil metros de la persona de Antonia [REDACTED], su lugar de residencia habitual, trabajo u otro lugar en el que se encuentre, así como la prohibición de comunicarse con ella a través de cualquier medio, durante el tiempo de DOS AÑOS superior al tiempo de la pena de prisión impuesta.

CONDENAMOS al procesado ARTHUR [REDACTED], como autor de un delito de asesinato en grado de tentativa, previsto y penado en el art. 138 y 139.1º del CP, en relación con los arts. 15.1, 16.1 y 62 del CP, concurriendo la circunstancia mixta de parentesco prevista en el at. 23 del CP, como agravante, a la pena de QUINCE AÑOS DE PRISIÓN, inhabilitación absoluta durante el tiempo de la condena. Por aplicación del art. 57 se prohíbe al procesado aproximarse a la persona de Antonia [REDACTED] su lugar de residencia habitual, trabajo u otros lugares en que se encuentre la misma, así como la prohibición de comunicarse con ella a

Administració de justícia a Catalunya – Administración de Justicia en Cataluña

través de cualquier medio, durante el tiempo de DIEZ AÑOS superior al tiempo de la pena de prisión impuesta.

CONDENAMOS al procesado ARTHUR [REDACTED] como auto de un delito de malos tratos en el ámbito familiar, previsto y penado en el art. 153, 2 y 3 del CP, no concurriendo circunstancias modificativas de la responsabilidad criminal, a la pena de UN AÑO DE PRISIÓN, inhabilitación especial para el derecho de sufragio pasivo durante el tiempo de la condena, privación del derecho a la tenencia y porte de armas durante TRES AÑOS.

Por aplicación del art. 57 del CP se prohíbe al procesado aproximarse a la persona de Jennifer [REDACTED], su lugar de residencia habitual, estudios, trabajo u otro lugar en que se encuentre, así como la prohibición de comunicarse con ella a través de cualquier medio, durante el tiempo de DOS AÑOS superior al tiempo de la pena de prisión impuesta.

Pago de tres cuartas partes de las costas procesales, en las que no deben incluirse las generadas por la acusación particular.

Por aplicación del art. 69 de la LO 1/2004 se mantienen las medidas cautelares de prohibición y acercamiento adoptadas respecto a Antonia [REDACTED] y Jenifer [REDACTED] hasta que la sentencia sea firme, alzándose respecto al menor Joshua al no haberse solicitado por la acusación ninguna prohibición de acercamiento o comunicación respecto al mismo.

ABSOLVEMOS al procesado ARTHUR [REDACTED] del delito de amenazas que se le imputaba en la presente causa, con declaración de oficio de una cuarta parte de las costas procesales.

El procesado indemnizará a ANTONIA [REDACTED] en la suma de 10.500 euros (DIEZ MIL QUINIENTOS EUROS) por las lesiones, y en 117.366,8 euros (CIENTO DIECISIETE MIL TRESCIENTOS SESENTA Y SEIS EUROS CON OCHENTA CÉNTIMOS) por las secuelas. Ambas cantidades devengarán el interés legal del art. 576 de la LE.

El procesado indemnizará a Jenifer [REDACTED] en la suma de 155 euros (CIENTO CINCUENTA Y CINCO EUROS) por las lesiones, y en 15.000 euros (QUINCE MIL EUROS), por los daños morales. Dichas cantidades generaran el interés del art. 576 de la LEC.

4- DONES ASSASSINADES PER VIOLÈNCIA DE GÈNERE A CATALUNYA (2013-2016)

	Nom	Edat	Ciutat	Denúncies/Ordres Allunyament	Cas	Data
2013						
1.	?	37	Reus		Una dona de 38 anys és apunyalada per la seva exparella Àngel Ventura J.L. (33 anys), del que s'havia separat feia poc més d'un mes.	18-03-13
2.	?	?	Alcarràs (Lleida)	Denúncies per maltractament	Home assassina amb una destrala la seva dona a casa i després mata un home al bar Casanova.	30-04-13
3.	?	14	Tàrraga		Un noi de 18 anys mata a punyalades la seva exparella	08-10-13
4.	?	37	Vilanova i la Geltrú	Denúncies per maltractament i ordre d'allunyament (vigent)	Home mata la seva companya sentimental	22-12-13
2014						
5.	Núria R. P	43	Vilanova i la Geltrú	Diverses denúncies i ordre d'allunyament per agressions que la dona va acabar retirant	Apareix calcinada prop de casa. Assassí: Antoni S.A.	05-01-14
6.	?	50	Amposta		Assassinada apunyalada per la parella	28-01-14
7.	?	50	Calella	Va denunciar el seu marit per violència de gènere i va comptar amb ordre d'allunyament cancel·lada a l'octubre (no vigent)	Semblava suïcidi però l'autopsia confirma que va ser assassinada pel marit de 46 anys	01-02-14
8.	?	76	Barcelona		Mor disparada pel seu marit (detingut pels Mossos)	
9.	M. Dolores	55	Barcelona	Va presentar fins a dues denúncies, retirades al cap d'un temps	Apunyalada. L'home fugí a Jaén	28-03-14
10.	?	83	Valls (Tarragona)		Suïcidi posterior de l'assassí	04-04-14
11.	?	48	Barcelona		Apunyalada per la seva parella de 70 anys, que confessa el crim	27-08-14

12.	?	45	L'Hospitalet de Llobregat		Apunyalada i degollada. Suïcidi del marit de 48 anys penjat a la terrassa	28-08-14
13.	Gisele	50	l'Hospitalet de Llobregat		Ganivetades de la seva parella, Alex, de 45 anys	03-10-14
14.	?	45	Barcelona		Assassinada per la seva exparella, que se suïcida	10-11-14
15.	Ahagiratou J.	32	Sant Pere Pescador	Dues denúncies per violència de gènere. El jutge no va trobar prou proves per concedir-li l'ordre de protecció. La dona es trobava dins del protocol d'atenció a les víctimes dels Mossos	Gavinetades del marit, Musa B. de 55 anys	17-11-14
16.	?	32	Barcelona		Apunyalada per la parella de 31 anys	22-11-14
2015						
17.	Sandra	39	Terrassa		Home de 44 anys mata la seva dona a punyalades. Suïcidi posterior	21-01-15
18.	?	24	Lleida		Home de 30 anys mata la seva dona amb una arma de foc	30-03-15
19.	?	-	Calella (Maresme)		Assassinada per parella sentimental, de 42 anys, en un hotel i traslladada a un descampat	15-07-15
20.	Maryna	45	Castelldefels	Diverses denúncies als Mossos per maltractaments, totes elles retirades posteriorment	Home de 61 anys mata la seva parella i els seus dos fills (12 i 7 anys). Posterior suïcidi	05-08-15
21.	Olga F.E	44	Castelldefels		Home (J.M.G) dispara la seva exparella Olga i els seus dos fills i se suïcida.	13-08-15
22.	?	61	El Vendrell		Home de 62 anys precipita la seva dona per la finestra	15-11-15

2016						
23.	Lucinda Expósito	43	Vila-seca (Tarragona)		Un home de 59 anys dispara la seva exdona en ple carrer	13-01-16
24.	Cristina Gálvez	36	Sant Feliu de Llobregat		Un Mosso d'Esquadra assassina la seva dona amb una arma de foc	14-04-16
25.	?	37	Canyellas (Barcelona)	Incompliment de l' <u>Ordre d'Allunyament</u>	Un home de 38 anys assassina la seva exparella	12-05-16

5- FORMULARI D'ORDRE DE PROTECCIÓ

FORMULARIO SOLICITUD ORDEN DE PROTECCIÓN

MODELO DE SOLICITUD DE ORDEN DE PROTECCIÓN

FECHA:

HORA:

ORGANISMO RECEPTOR DE LA SOLICITUD

Nombre del organismo:

Dirección:

Teléfono:

Fax:

Correo electrónico:

Localidad:

Persona que recibe la solicitud (nombre o número de carnet profesional:

ASISTENCIA JURÍDICA

¿Tiene Vd. abogado/a que le asista? Sí ☐ No ☐

En caso negativo, ¿desea contactar con el servicio de asistencia jurídica del Colegio de Abogados para recibir asesoramiento jurídico? Sí ☐ No ☐

VÍCTIMA

Apellidos:	Nombre:
Lugar /Fecha Nacimiento:	Nacionalidad:
Sexo:	
Nombre del padre:	Nombre de la madre:
Domicilio ^{1.*}	
¿Desea que permanezca en secreto?	

¹ En caso de que la víctima manifieste su deseo de abandonar el domicilio familiar, no se deberá hacer constar el nuevo domicilio al que se traslade, debiendo indicarse el domicilio actual en el que resida. Asimismo, el domicilio no debe ser necesariamente el propio, sino que puede ser cualquier otro que garantice que la persona pueda ser citada ante la Policía o ante el Juzgado.

Teléfonos contacto ² :	
¿Desea que permanezca en secreto?	
D.N.I. nº	N.I.E. nº ó Pasaporte nº

SOLICITANTE QUE NO SEA VÍCTIMA

Apellidos:	Nombre:
Lugar /Fecha Nacimiento:	Nacionalidad:
Sexo:	
Nombre del padre:	Nombre de la madre:
Domicilio:	
Teléfonos contacto:	
D.N.I. nº	N.I.E. nº ó Pasaporte nº
Relación que le une con la víctima:	

PERSONA DENUNCIADA

Apellidos:	Nombre:
Lugar /Fecha Nacimiento:	Nacionalidad:
Sexo:	
Nombre del padre:	Nombre de la madre:
Domicilio conocido o posible:	
Domicilio del centro de trabajo:	
Teléfonos contacto conocidos o posibles	
Teléfono del centro de trabajo:	
D.N.I. nº	N.I.E. nº ó Pasaporte nº

RELACIÓN VÍCTIMA- PERSONA DENUNCIADA

¿Ha denunciado con anterioridad a la misma persona? Sí ☐ No ☐

En caso afirmativo, indique el número de denuncias:

² El teléfono no debe ser necesariamente el propio, sino que puede ser cualquier otro que garantice que la persona pueda ser citada ante la Policía o ante el Juzgado.

¿Sabe si dicha persona tiene algún procedimiento judicial abierto por delito o falta? Sí ☐ No ☐

En caso afirmativo, indique, si lo conoce, el o los Juzgados que han intervenido y el número de procedimiento.

¿Qué relación de parentesco u otra tiene con la persona denunciada?

SITUACION FAMILIAR

PERSONAS QUE CONVIVEN EN EL DOMICILIO

Nombre y apellidos	Fecha Nacimiento	Relación de parentesco

DESCRIPCIÓN DE HECHOS DENUNCIADOS QUE FUNDAMENTAN LA ORDEN DE PROTECCIÓN

(Relación detallada y circunstanciada de los hechos)

Hechos y motivos por los que solicita la Orden de Protección³.

Último hecho que fundamenta la solicitud

³ En caso de que la solicitud de orden de protección se presente ante las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad, este apartado podrá ser sustituido por la toma de declaración de la persona denunciante en el seno del atestado.

¿Qué actos violentos han ocurrido con anterioridad, hayan sido o no denunciados, contra personas (víctima, familiares, menores u otras personas) o cosas?

¿Alguno ha tenido lugar en presencia de menores?

¿Existe alguna situación de riesgo para los menores, incluida la posibilidad de sustracción de sus hijos o hijas?

¿Tiene el agresor armas en casa o tiene acceso a las mismas por motivos de trabajo u otros?

¿Existen testigos de los hechos? (En caso afirmativo, indicar nombre, domicilio y teléfono).

¿Y otras pruebas que puedan corroborar sus manifestaciones? (Así, por ejemplo, muebles rotos, líneas de teléfono cortadas, objetos destrozados, mensajes grabados en contestadores de teléfono, mensajes en móviles, cartas, fotografías, documentos ...)

¿En qué localidad han ocurrido los hechos?

ATENCIÓN MÉDICA

¿Ha sido lesionado/a o maltratado/a psicológicamente?

¿Ha sido asistido/a en algún Centro Médico? Sí ☐ No ☐

¿Aporta la víctima parte facultativo u otros informes médicos o psicológicos?⁴ Sí ☐ No ☐

En caso de no aportarlo, indicar centro médico y fecha de la asistencia, si ésta se ha producido.

MEDIDAS QUE SE SOLICITAN:

MEDIDAS CAUTELARES DE PROTECCIÓN PENAL

- En caso de convivencia en el mismo domicilio de la persona denunciada ¿quiere continuar en el mencionado domicilio con sus hijos o hijas, si los/as hubiere?
Sí ☐ No ☐
- ¿Quiere que la persona denunciada lo abandone para garantizar su seguridad?
Sí ☐ No ☐
- ¿Quiere que se prohíba a la persona denunciada acercársele? Sí ☐ No ☐
¿Y a sus hijos o hijas? Sí ☐ No ☐
- ¿Desea que se prohíba a la persona denunciada que se comunique con Vd?
Sí ☐ No ☐
¿Y con sus hijos o hijas? Sí ☐ No ☐

MEDIDAS CAUTELARES DE CARÁCTER CIVIL⁵

- ¿Solicita la atribución provisional del uso de la vivienda familiar?:
Sí ☐ No ☐
- Régimen provisional de custodia, visitas, comunicación y estancia de los hijos o de las hijas.
¿Tiene hijos o hijas menores comunes? Sí ☐ No ☐
En caso afirmativo, indique número y edades.

¿Desea mantener la custodia de sus hijos o hijas? Sí ☐ No ☐
¿Desea que su cónyuge/ pareja tenga establecido un régimen de visitas en relación con sus hijos o hijas? Sí ☐ No ☐
- Régimen provisional de prestación de alimentos.
¿Interesa el abono de alguna pensión con cargo a su cónyuge / pareja para Vd. y/o sus hijos o hijas? Sí ☐ No ☐

⁵ Estas medidas civiles solamente pueden ser solicitadas por la víctima o su representante legal, o bien por el Ministerio Fiscal cuando existan hijos menores o incapaces y precisan para su establecimiento su petición expresa.

En caso afirmativo, ¿a favor de quiénes?

Si la anterior respuesta es afirmativa, ¿en que cuantía valora las necesidades básicas de los/as precisados/as de dicha pensión?

. En caso de riesgo de sustracción de menores ¿quiere que se adopte alguna medida cautelar al respecto?

OTRAS MEDIDAS ¿necesita obtener algún tipo de ayuda asistencial o social?

. ¿Tiene la víctima un trabajo remunerado?

Sí ☐ No ☐

En caso afirmativo, indique la cantidad mensual aproximada que percibe, si la conoce.

. ¿Trabaja la persona denunciada?

Sí ☐ No ☐

En caso afirmativo, indique la cantidad mensual aproximada que percibe, si la conoce.

. ¿Existen otros ingresos económicos en la familia?

Sí ☐ No ☐

En caso afirmativo, indique la cantidad mensual aproximada, si la conoce.

**SI LO DESEA, PUEDE SER ATENDIDA EN EL SERVICIO PÚBLICO DE
TELEASISTENCIA MÓVIL PARA LAS VÍCTIMAS DE VIOLENCIA DE
GÉNERO: TELÉFONOS DE INFORMACIÓN 900.22.22.92 Y 96.369.50.37**

JUZGADO AL QUE SE REMITE LA SOLICITUD:

A RELLENAR POR EL ORGANISMO EN EL QUE SE PRESENTA LA SOLICITUD

(Firma del o de la solicitante)

INSTRUCCIONES BÁSICAS

1. No resulta imprescindible contestar todas las preguntas, aunque sí es importante hacerlo.
2. Una vez cumplimentada esta solicitud, debe entregarse una copia a la persona solicitante. El original debe ser remitido al Juzgado de guardia de la localidad o, en su caso, al Juzgado de Violencia sobre la Mujer, quedando otra copia en el organismo que recibe la solicitud.
3. Si la víctima aporta parte médico, denuncias anteriores u otros documentos de interés, serán unidos como anejos de la solicitud,

